

№ 24

1942. g.

12. jūnijs

RŅ 0,30

Latvju māte sājpu ceļā 1941. g. 13./14. jūnijā

A. Ozoliņas-Dārziņas pastelis.

SOLĪJUMS AIZVESTAJIEM

Tik smagi pārdzīvojumi, kādus nācās pārciest latviešu tautai boļševisma valdīšanas laikā, nevarēja izgaist neatstājot pēdas cilvēku dvēselē. Savstarpējā naida kurināšana, nodevība un apmelošana, pastāvīgās bažas par savu un tuvinieku dzīvībām uzspiedušas zīmogu mūsu sirdīm. Veselu gaļu gadu latvieši nedrīkstēja smaidīt, nedrīkstēja uzticēties nevienam cilvēkam, visur saskatot tikai melus un nodevību.

Baismu pilnās 13./14. jūnija dienas, kad, savu valdīšanas galu jūtot, boļševiku varas vīri — žīdi un čekisti no mūsu vidus izrāva desmitiem tūkstošu cilvēku, uz mūžīgiem laikiem paliks mūsu atmiņā kā briesmīgākais noziegums pret latviešu tautu. Tais dienās, kad čekistu automašīnas skraidīja pa pilsētu ielām un lauku ceļiem, kad virus un sievas, sirmgalvjus, slimniekus un zīdaiņus izrāva no mājām un darba vietām un kā kaušanai nolemtus dzīvniekus sameta automašīnās un ieslodzīja aizrestos preču vagonos, mēs palikušie saņaudzām dūres un naidā zibošām acīm zvērējām visu mūsu turpmāko dzīvi velīt cīņai ar briesmīgāko pasaules nezvēru. Mēs solījāmies doties cīņā, solījāmies strādāt un nepagurt, lai reiz sagaidītu dienu, kad boļševisms būš satriekts un iznīcināts, kad mūsu aizvestie piederīgie atkal varēs atgriezties mājās.

Tagad pagājis gandrīz gads, kopš Lielvācijas armija padzīnusi boļševikus no mūsu zemes. Mēs atkal esam brīvi ļaudis savā zemē, mēs atkal smaidām, brīvi un atklāti raugāmies pretimnācēju sejās. Viens cilvēcības gads mums atdevis boļševisma laikā zaudēto ticību visam labam un cilvēcīgam.

Šais dienās, kad Latvijas kalni un lejas, ezeri un upes un latviešu tauta dziļās skumjās piemin boļševiku aizvestos tuviniekus, palūkosimies savās sirdīs, pakavēsimies atmiņā, pārcilāsim reiz dotos solījumus — vai esam bijuši īsti latvieši, vai esam pildījuši solīto un vai esam dzīvojuši tā, lai mūsu aizvestajiem tuviniekiem būtu prieks atgriezties savā tēvzemē.

To visu pārdomājot, mēs redzēsim cik daudz sārņu vēl palicis mūsu dvēselē. Aizgājušais boļševisms saindējis mūs un vienam otram no mums nākas grūti atbrīvoties no boļševisma laika paliekām — sav-

starpējā naida sēšanas, nenovīdības, aprunāšanas un apmelošanas. Jo tikai tā var izskaidrot veselajam latviešu tautas prātam svešos apmelošanas un naida kurināšanas gadījumus, kādi, diemžēl, dažreiz notikuši.

Kamēr garīgi veselā latviešu tauta — zemnieki, strādnieki, skolu jaunatne un gara darbinieki visus spēkus likuši radošā jauncelšanas darbā, daži neatbildīgi elementi turpina boļševisma pasākto graušanas un ārdīšanas politiku. Slēpjoties aiz latviešu patriotu maskas, šie ļaudis gandrīz katrā pretimnācējā saskata boļševiku. Aprunājot un apmelojot, pārpludinot ieslādes ar nepamatotām denunciacijām, šie ļaudis traucē mūsu darbu, sēj naidu un nesaskaņas, viņi grauj tai vietā, kur vajadzētu celt.

Mūsu zemes iekšējās un ārējās drošības sargāšanu uzņēmusies Vācijas valsts un tās bruņotie spēki. Mēs varam būt pārliecināti, ka šī vara atradīs un sodīs tos, kas vainīgi latviešu tautas ciešanās boļševisma laikā. Nemēģināsim par katru cenu citos sameklēt kādas vainas, lai tos apmelotu un nosūdzētu. Latviešu tautai ir kāds dziļi patīss sakāmvārds: „Cita aci skabargu redz, pats savā baļķi neredz.” Pirms aprunāt citus, pārbaudīsim paši sevi. Vai mūsu rīcība un izturēšanās allaž bijusi nevainojama? Pār visām lietām ir jāzina, ka, otru apvai-

nojot, pašam jābūt gatavam saņemt sodu, ja apvainojums izrādītos nepatiess.

Stājoties blakus Lielvācijas armijai un vācu tautai, latvieši uzņēmušies lielu atbildību. Ne vārdos, bet darbos mums jāparāda sava griba līdzī celt un veidot Jauno Eiropu, jāpierāda pārējām tautām, ka esam cienīgi ieņemt līdztiesīgu vietu pārējo tautu saimē. To varam panākt tikai vienotā un saskaņotā darbā, bez ķildām un nesaskaņām ejot turp, kur pienākums mūs sauc, un darot to darbu, kādu šis brīdis no mums prasa.

Lielu darbu veikšanai vajadzīgi garīgi augstvērtīgi ļaudis. Šais vēsturiskajās dienās, kad visa Eiropa vienojusies kopējā cīņā pret cilvēces lielāko ienaidnieku, visām tautām kā vienam vīram jāpaceļas pāri ikdienai, jāaizmirst sīkās rūpes un nesaskaņas un visi spēki jāveltī vienam vienīgam mērķim — uzvarai. Mums jābūt ne tikai labi bruņotiem, mums jābūt arī garīgi stipriem un iekšēji vienotiem, jo šī cīņa prasa un vēl prasīs visu spēku iesaistīšanu. Ja gribam reiz brīvu dzīvi dzīvot, bez bažām par sevi, bez bažām par savu bērnu nākotni, tad mums jāapzinās, ka šīs dienas ir tās, kas izšķir mūsu nākotni. Par tik, cik daudz mēs būsim strādājuši, cik daudz gribas un spēka ieguldījuši Jaunās Eiropas veidošanā, par tik daudz mēs būsim guvuši tiesības baudīt sava darba augļus.

Jau kopš daudziem mēnešiem austrumos cīnās latviešu brīvprātīgie. Viņiem līdzās stājušies un ik dienas nāk jauni darbinieki klāt — dzimtenes darba frontē. Latviešu kaņavīri frontē, strādnieki fabrikās un zemnieki laukos veido vienu kopēju armiju, kas gatava cīnīties un upurēt nest. Šī armija prasa no ikviena latvieša, lai tas nebūtu pasīvs vērotājs, bet aktīvs līdzgaitnieks. Tā prasa, lai visi vienībā un saskaņā strādātu uzvaras nodrošināšanai.

Baismu pilnās dienas priekš viena gada ir mums solījumu ņēmušas — cīnīties un strādāt, strādāt un nepagurt, lai latviešu zemei nekad vairs nedraudētu boļševisma rēgs. Šis solījums jāpilda.

Šis laiks prasa cilvēkus, kas darbu dara, kas nepļāpā, bet līdzstrādā. Arī strādnieki fabrikā ir Jaunās Eiropas līdzcīnītājs.

Foto Laikmeta arch.

DARBA SASKAŅĀ

LATVIEŠU STRĀDNIEKI LIELVĀCIJĀ

Jaunsaimnieks Jānis Zanders no Valdgaies pagasta savā jaunajā darba vietā dzīvo ērtās gaišās telpās.

Vairāki latviešu strādnieki no Rīgas „Metēora” fabrikas — sava aroda speciālisti — strādā kādā bruņošanās uzņēmumā Nordmarkā.

Ģenerālkomisāra referents Minuth's un ACS pārstāvis Dr. Vītols savā apmeklējumā kādā plašākā lielsaimniecībā Heikendorfā pie Ķīles, kur strādā valdgaļietis Zanders.

H. Deiters'a uzņēmumi.

Latviešu strādnieces Svartauas nometnē — Libekas vasarnīcu rajonā — savu brīvo laiku izmanto pēc patikas, savienojot derīgo ar patīkamo.

Dodoties talkā radošam darbam, Eiropas tautām gigantiski cīnoties pret kopīgo ienaidnieku — boļševikiem un viņu atbalstītājiem angļu un amerikāņu plūtokratiem, arī vairākiem tūkstošiem latviešu strādnieku un strādnieču nācies pārcelties uz jaunām darba vietām Lielvācijā, kas ar savu Vadoni Adolfu Hitleru priekšgalā uzņēmusies šīs cīņas vadību par labāku, taisnīgāku un drošāku nākotni. Latviešu strādnieki un strādnieces nodarbināti dažādos rūpniecības uzņēmumos un lauksaimniecībā, īpaši Lielvācijas ziemeļu daļā — Nordmarkā.

Lai pārliecinātos par tur strādājošo latviešu labklājību, ģenerālkomisāra Rīgā Dr. Drechsler'a uzdevumā ģenerālkomisāra referents Minuth's un Arodorganizācijas centrālās savienības (ACS) pārstāvis Dr. Vītols apceļoja darba vietas Nordmarkā. Viņi rūpīgi pārbaudījuši visu Nordmarkas apgabala novietoto latviešu darba ļaužu darba un dzīves apstākļus. Tie visāda ziņā apmierina. Latvieši nostādīti pilnīgi vienādā stāvoklī ar vāciešiem, t. i. viņi saņem tādu pašu atalgojumu, un darba devējs par viņiem gādā tikpat uzmanīgi un rūpīgi. Uzņēmumos, kur latviešu vīru un sievu darbu attiecīgi novērtē, cik vien iespējams ievērojot latviešu rakstura īpatnības, darba devēji dod par mūsu tautiešiem vislabākās atsauksmes. Strādnieki novietoti kopmītnēs, bet nevar ne par ko sūdzēties. Darba laiks ir 48 stundas nedēļā, izpeļņa laba, ēdiens pietiekami labs un spēcīgs. Zemnieki apietas ar saviem laudim kā ar līdztiesīgiem mājas piederīgiem. Tā latvieši neizjūt tik asi šķiršanos no ģimenes. Visur rūpīgi gādāts par nodarbināto veselības stāvokli. Jaunajās darba vietās latviešu strādniekiem dota iespēja papildināt savas zināšanas un gūt jaunas atziņas savas pašu nākotnes labā. S.

SĀPJU UN ASIŅU BILANCE

Tāpat kā šodien, 1941. gada 14. jūnijā mūsu zemē bija ziedonis, bet vai kāds patiesi latvietis atceras tās dienas ziedus un smaržas? Tai ziedoņa rītā šķita, ka mūsu baltā saule tinusies blāvā asiņu dūmakā, ziedus nespēja saskatīt acis, ko aizmigloja asaru šķidrums, dabas krāšņumu un saldumu darīja rūgtu skaudras sāpes.

Tai rītā savus mīļos tuviniekus un draugus apraudāja desmit tūkstoši ģimeņu, simt-tūkstoši latvieši.

Čeka bija strādājusi trieciena tempā, tās grafiks rādīja augstu sasnieguma līmeni: izpildījumu par 91,8%, jo no plānā paredzētajiem 16.000 saķerti un ieslodzīti vagonos bija 14.635 izsūtāmie. Visās Latvijas dzelzceļa mezglu stacijās atradās apsargātu preču vagonu virknes, kas apviņa mūsu zemi kā legendārais Kristus ērkšķu vainags. Šī vainaga darinātāji jau arī bija tā pirmā vainaga darinātāju tieši asins pēcnieki — iedzimti nežēlības un mocību meistari — čekas žīdi ar modernajām bolševisma palīgiercēm un ārprāta ideju apmātiem bendes kalpiem.

Saule lēja savu vērsmi pār auglīgo, čakli kopto sentēvu zemi, bet daudzos tīrumos nebija ne vīra, ne sievas, ne bērna, kas priecātos par to. Viņi kā plēsīgi zvēri bija iesprostoti šaurajās vagonu sienās, kuŗās pat dzimtenes gaiss varēja iekļūt tikai slepus kā zaglis. Iztvikuši viņi sauca pēc ūdens malka, bet nebija dzirdīgu ausu, nebija nevienas rokas, kas paceltos veldzēt viņu slāpes. Šais stundās daudzi zīdaini, kas taču ne mazākā ļaunuma nebija nodarījuši ārprātīgajam Ļeņinam vai trakajam Staļinam, velti sniedzās pēc mātes krūtis; viņu dzīvības avots bija izsīcis, bet mātes laipnās acis bija redzams izmisums.

Bet dažkārt atrodas cilvēki, kuŗu jūtas spēj uztvert tikai šauri personīgas, nevis citu cilvēku un savas tautas kopīgās bēdas un sāpes. Tie esot ar aukstu prātu bruņoti. Šo bruņu dragāšanai lai tad šoreiz iedarbojas viņu atzītās kaļo faktu granātas — skaitļi. Tai liktenīgajā jūnijā rītā no mūsu tautas vidus židiski bolševistiskā čeka izrāva vairāk nekā 8000 vīriešu un 6000 sievietes. Starp šiem sāpju ceļa gājējiem bija 1188 bērni līdz 6 gadu vecumam un 1977 skolnieki. Pēc arodiem sadalot, starp trimdā aizdzītajiem ir 3838 lauku kopēji, 1311 ierēdņi, 1037 rūpniecības un amatniecības darbinieki, 538 virsnieki, 353 policisti, 350 skolotāji, 73 rakstnieki un žurnālisti, kā arī visu citu arodu ļaudis.

Tā bija Maskavas plāna pirmā, paldies Dievam — vienīgi paveiktā daļa. Bet tas ir tikai mūsu tautas sāpju un asiņu bilances sākums. Robs, ko tautas dzīvajā miesā ierāva bolševiku šausmu gads, ir daudz, daudz lielāks. Aizvesto pulkam jāpieskaita vēl 5972 cilvēki, ko bolševiku vara smacējusi cietumos, spīdzinājusi, tiesājusi un aizvedusi uz nezināmām notiesāto nometnēm. Tie ir Maskavas despota baltie vergi, kamēr vien bāds, slimības, sals vai čekista lode tos nesūta pie miera. Bolševiku varai sabrūkot mūsu zemē, kad Staļina kaŗapulkus sadragāja vācu armija, uz Padomiju aizbēga bolševiku partijas vīri un padomju iestāžu vadītāji. Saprotais, tie mūsu skaitļos neietilpst. Ja arī tie bijuši latvieši, viņi norakstāmi zaudējumos bez šaubīšanās un žēlām. Bet līdz ar viņiem gājuši zudumā vēl 12.161 (10.496 vīrieši un 1665 sievietes), starp tiem 105 bērni līdz 6 gadu vecumam, 896 skolnieki, 249 virsnieki, 3055 kareivji un instruktori, 2695 rūpniecības un amat-

niecības strādnieki, 1087 šoferi, 641 dzelzceļnieki, 530 jūrnieki u. c. Daži, kas līdz šim varējuši izbēgt un atgriezties dzimtenē, stāsta par šo tūkstošu grūtajām gaitām svešumā un apliecina, ka lielais vairums aizrauts projām pret pašu gribu. Tā, jūtot komisāra pistoles stobru pie pakauša, tālajā bēgļu ceļā devušies mūsu kādreizējās armijas locekļi, šoferi, jūrnieki un dzelzceļnieki. Viņi bija mobilizēti, un par dienesta atstāšanu draudēja nāves sods. Nav ne mazāko šaubu, ka ļoti daudzi šo sodu jau saņēmuši un citiem vēl tas gaidāms. Jo tikai retais starp viņiem aizmirsis savas baltās dzimtenes birtalas, savu tēvutēvu sētas, savu dzintara jūru, tikai retais neilgojas un nemēģina tikt atpakaļ. Lai nezūd viņu izturība un svētās ilgas, tad pienāks to papildījuma brīdis!

Kamēr cilvēks dzīvo, viņam vēl ir cerība un ilgas. Tās palīdzēs pārciest grūtības un ciešanas izsūtītajiem Sibīrijas tundrašos un Karagandas tuksnešos. Tās spārnos viņu domas, kas meklē tiltus uz tālo tēvu zemi rietumos. Un šai dienā mēs — šeit palikušie — garā satiekamies ar mūsu tautas brāļiem tālajā vergu zemes plašumā. Mēs zinām, ka zem šīs saules nav nepārvaramu plašumu.

Bet ir viņa saule, ir aizsaule, kuŗp čekas bendes tai drausmu gadā aizraidījuši 1388 mūsejos. Šodien mēs gara acīm skatām arī viņus, un šķiet, ka dzirdam viņu balsis:

„Mēs esam tepat pie jums, mēs esam tik tuvu, ka sadzirdam dzimto zemi dunam zem jūsu soļiem, bet nav tilta, pa kuŗu mēs varētu atgriezties. Ejiet, dzīvie, tālāk savās gaitās, bet neaizmirstiet mūsu mokas un nāvi! Mums nevajag pat atriebības, tā vajadzīga jums, dzīvājiem, un tiem, kas dzīvos pēc jums. Jums jāpabeidz tas, ko mēs sākām, jums jāsatricē tie, kas nokāva mūs, lai mierīga būtu mūsu mūžīgā dusa un droša šī zeme, kuŗā dzīvos mūsu tālo dzimumu pēcnieki!”

Tā no čekas upuŗu kapiem visās Latvijas malās skan nogalināto vīru un sievu balsis. Bet ieklausieties vēriņāk, un vai tad jums sirds nenodrebēs šausmās un bezgala sāpēs: šim balsīm no aizsaules runā līdzī 4 mazu bērnu un 25 skolnieku jaunās balsis. Vai arī viņi bija bīstami bolševiku varai, ka čekas slepkavu lodes tos izrāva no dzīvo vidus?

Ši tad nu ir mūsu tautas pilnīgā sāpju un asiņu bilance bolševiku šausmu gadam:

14. jūnijā aizvesti trimdā	14.635
apcietināti un izsūtīti no cietumiem	5.972
pazuduši kaŗa dienās (pēc 15.jūnija)	12.498
nogalināti	1.388

Tautai zuduši pavisam 34.493 locekļi.

Ja šie skaitļi kādu latvieti atstāj vienaldzīgu, ja ar tiem kāds var samierināties, ja tos kāds iespēj aizmirst, tas ir mūsu ienaidnieks, mūsu tautas asiņu noliedzējs, satrunējis zars, kas novācams no zaļojošā ciltis koka!
Kārlis Krūmājs.

TAUTA NEAIZMIRST

Zvanu skaņas no dievnamu torņiem un pumstā nolaistie nacionālie karogi svētdienas rītā vēstīs latviešu tautas lielo sēru dienu. Tā būs zīme, ka 14. jūnijā pagājis gads no lielākās drausmu nakts, ko latvju zeme piedzīvoja boļševiku varas laikā. Strādnieki un ierēdņi savās darba vietās, skolnieki savās mācības iestādēs pulcēsies svinīgos piemiņas brīžos, lai garā atcerētos noslepkavotos un aizvestos piederīgos un tautasbrāļus. Visās baznīcās aizlūgs par aizsaulē aizgājušiem un par tiem, kas ilgās pēc dzimtenes vēl nīkst tālā svešumā.

Aizvadītā gadā, dzīvojot mierā vācu kaŗavīru un mūsu brīvprātīgo aizsargātājā dzimtenē, piederīgo sirdīs dienu un nakti dedzis nemiers par aizvesto tuvinieku likteni, bet visas tautas kopējā sēru dienā ar jaunu spēku uzpeld neremdētais jautājums:

Kur gan tagad mūsu mīļie?

Noskaidrot aizvesto noņemšanas vietas jau no pirmajām dienām bijis un vēl tagad ir viens no svarīgākajiem latviešu iestāžu, sevišķi Tautas palīdzības uzdevumiem. Šinī nolūkā pētīti cietumos, čekā un citās iestādēs pamestie dokumenti, uztverta un izpētīta katra ziņa (izsūtīto vēstules, no vagoniem izmestas zīmītes), sīki izjautāts katrs, kas atgriezies no Padomju savienības (gūstekņi, Krievijas latvieši). Tautas palīdzības delegācijas vairākkārt apceļojušas vācu armijas ieņemtos austrumu apgabalus, bet no 14. jūnijā izsūtītiem, tāpat no cietumiem aizvestajiem latviešiem nav izdevies nevienu atrast. Vairāk nekā 10 pastkartes, kas martā saņemtas Rīgā no Novosibirskā novestajiem 14. jūnija upuriem, tāpat daudzu gūstekņu — turienes iedzīvotāju liecības apstiprina, ka izsūtītie drīz vien nogādāti noņemšanas vietās.

Trimdinieku lielākā daļa (pēc NKVD plāniem) aizdzīta uz Sibīrijas centrālo daļu: 6900 cilvēku uz Krasnojarsku, 2000 uz Novosibirsku, 400 sieviešu uz Karagandas apgabalu, 1905 cilvēki, kas apzīmēti par

Balto krustu rindas, zem kuŗām visās Latvijas mālās atdusas boļševiku upuri, 14. jūnijā būs visas tautas svētoceļojumu mērķis.

Kūpošas ēku drupas un izlaupītas saimniecības iezīmēja boļševiku bēgšanas ceļu. — Lauksaimnieks Antons Buls ar ģimeni pie savas mājas drupām.

kriminālnoziedzniekiem, uz Eiropas ziemeļiem — Pukšu, Soļikamsku. 5000 cilvēku, kas izsūtīti uz Babīņinu (pie Maskavas-Ķijevas dzelzceļa), ap 19.—20. jūniju tur arī ieradusies, bet pēc dažiem mēnešiem, kad šo rajonu sasniedza vācu armija, izsūtītie tur vairs nav atrasti. Domājams, ka tie aizdzīti tālāk uz austrumiem. No apcietinātiem līdz kaŗa sākumam bija izsūtīti ap 2000 notiesāto, viss lielais vairums uz Komi republiku, Eiropas galējos ziemeļos, ne daudz arī uz Karagandu, Uzbekiju, Kirgiziju. Viss lielais apcietināto vairums (ap 4000 cilvēku) no cietumiem sadzīti vagonos laikā ap 23.—25. jūniju un izsūtīti uz Krasnojarsku, Kuibiševu, Naļčiku (Kaukazā un citur).

Par personām, kas vairāk vai mazāk piespiesti aizgāja līdzī bēgošajai boļševiku armijai, ziņas sniedz pārbēdzēji, kas cauri fronteī atgriezušies dzimtenē. Šo latviešu vairums aizrauts apgalbols starp Maskavu un Uraliem — Gorkija un Kirova apgabala, gar Vjatkas upi, Molotova apgabala, čuvašu un tatāru republikās. Visi šie vīrieši mobilizēti un nosūtīti uz fronti. No bērnu namem un patversmēm aizvestie bērni pēc dažām ziņām nosūtīti uz Votkinsku (Udmurtu republiku), daļa arī uz Kazanū. Latviešu jūrnīeki izsūtīti uz dienvidiem — Arala jūru un Balchaša ezeru.

No pag. g. jūnija pēdējās dienās aizrautajiem latviešiem līdz šim dzimtenē atgriezušies ap 3200 cilvēku, šoferi, dzelzceļnieki un jūrnīeki. No 14. jūnijā izsūtītajiem, tāpat no apcietinātajiem vēl neviens dzimtenes robežas nav sasniedzis.

Gādība par trūkumcietējiem dzimtenē.

Tikai tad, kad vācu kaŗavīri, latviešu partizānu atbalstīti, bija iztīrījuši zemi nō pēdējām boļševiku bandām, sāka atklāties brūces, ko tautas dzīvajā organismā bija sitis boļševiku drausmais režīms. Bez apgādniekiem atstātas ģimenes ar mazbērniem un vecīšiem, izlaupīti dzīvokļi, nodezinātas ēkas un iznīcinātas visas uzkrātās vērtības. Trūkums un posts klauvēja pie daudzu dzīvokļu durvīm, kur bija nepieciešama steidzama palīdzība. Un tauta neaizmirsta.

Jau pēc pirmajiem Tautas palīdzības aicinājumiem sākās ziedojumu plūdums, kas turpinās vēl tagad, paveŗot iespējas sniegt atbalstu visiem boļševiku režīma upuriem.

Pabalsti naudā un produktos, izsniegtie apģērbi, apavi un dzīvokļa iekārtas priekšmeti un, beidzot, sagādātā malka deva iespēju pārciest bargo ziemu vairākiem tūkstošiem ģimeņu.

Latviešiem bieži sastopamā rakstura īpašība — kautrības lepnums — daudzreiz bija jāpārvar arī pabalstu izsniedzot, jo ne viena vien ģimene, boļševiku terora dēļ nonākusi galīgā trūkumā, kautrējās pabalstu prasīt un piešķirto pabalstu negribēja saņemt, uzskatot to it kā par žēlastības dāvanu. Tautas palīdzības atbalsts nav pazemojums, bet atkārtots apliecinājums tautas kopības garam un savstarpējās uzupurēšanās gatavībai.

Pēdējos mēnešos Tautas palīdzības materiālo atbalstu saņēma pāri par 30.000 boļševiku laikā cietušo un daudz bērnu ģimeņu locekļi. 14. jūnijā visiem boļševiku aizvesto bērniem līdz 16. g. vecumam, neraugoties uz to, vai ģimene līdz šim saņēma pabalstu vai ne, izsniegs katram 10 markas. Tā nebūs žēlastības dāvana, bet tautas līdzjūtības balva.

Cerību ozoli un piemiņas birzi.

Daudzus iepriekšējos gadus Latvijā rīkoja meža dienas, lai celtu mūsu dzimtenes daļījumu un ienesību. Katru pavasari ap 250.000 dalībnieku iedēstīja līdz pusotra miliona koku un krūmu. Šagada meža dienas bija veltītas zudušo tautiešu un atbrīvošanas cīņās kritušo varoņu piemiņai. Katrā pilsētā, apriņķī un pagastā šogad dēstīja ozolus, bērzus, liepas un kļavas kā cerību simbolus tiem, kas atgriezies, un zaļojošu piemiņu mūžībā aizgājušiem. Valmierieši iedēstīja īpašu Tālavas varoņu aleju, kas ved uz agrāk iekārtoto birzi, ko šogad papildināja ar kociņiem aizvesto piemiņai. Daugavpīli pie pilsētas valdes nama iestādīja ozolu birzi zudušo daugavpīliešu piemiņai, bet atsevišķu ozolu piemiņas birzi ierīkoja pilsētas atbrīvošanā kritušo vācu kaŗavīru atdusas vietā. Kuldīgas apriņķī aizvesto un nogalināto tautas patriotu piemiņai iedēstīja ap 500 kociņu. Skolnieki un pagastu darbinieku grupas piedalījās piemiņas kociņu stādīšanā daudzās lauku saimniecībās, kur aizvesti saimnieki vai viņu tuvinieki. Šie zaļojošie kociņi, dziļi sakņoties dzimtajā zemē, būs liecība nākošajām paaudzēm par to vīru drosmi un upurēšanās gatavību, kuŗu piemiņai tie stādīti.

Tautas sāpes kalsim akmeni.

Baltu krustu rindas Meža kapos, Baltēzerā, Katlakalnā, Babītē, Jēkabpīlī, Litenē, Alūksnē, Daugavpīlī, Valmierā un daudzās citās vietās ir klajie liecinieki boļševiku varas darbiem un čekistu necilvēcībām, ko tie pastrādājuši mūsu zemē. Spīdzinātus, līdz nāvei nomocītus un sakropļotus, saviektus bedrēs, tādus viņus atrada pēc tam, kad vācu kaŗavīri bija zīdīskās bestijas aiztriekuši tālajos austrumu klajumos. Tagad šie pirmie asins liecinieki atdusas kopējos brāļu kapos zem balto krustu rindām, kas sauc pēc atmaksas un asins parāda nolīdzināšanas. Pie Tautas palīdzības nodibinātā boļševiku upuru kapu komiteja ar brīvprātīgo talcinieku palīdzību šos kapus uzposusi. Krustu rindu ieŗogotās kapu kopas sedz zaļš zāles paklājs ar ziedu ornamentiem. Bet nākotnē šeit gaida liels darbs, kamēr virs šīm mocekļu atdusas vietām pacelsies cienīgas piemiņas zīmes, lai tie nākošajām paaudzēm vēstītu par latvju tautas nostaiģāto moku un ciešanu ceļu.

J. Mauriņš.

Aizvesto un nogalināto tautiešu piemiņai pagastos un lauku sētās zaļos cerību ozoli. Uzņēmumā piemiņas kociņu stādīšana Ropaŗos.

Foto Laikmeta arch.

Kara ainas

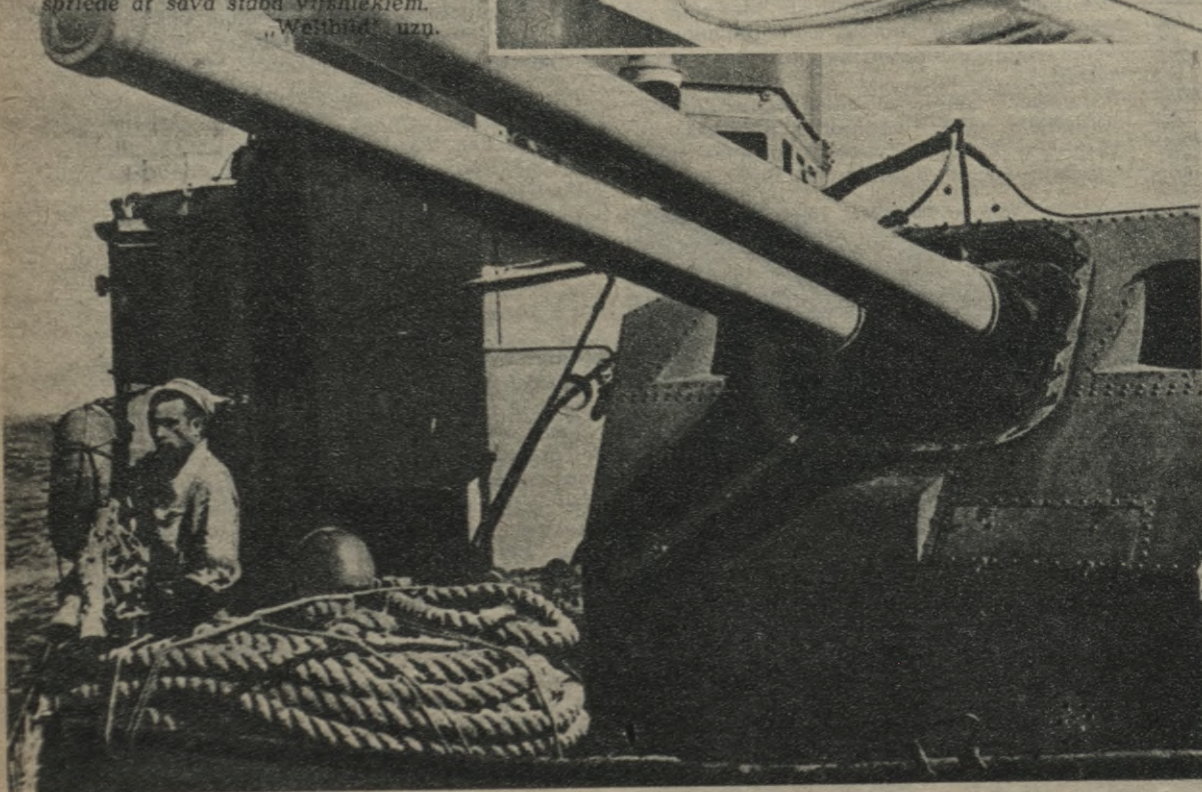
Generālmajors Scherer's ar savu kaņaspēka daļu trīs un pus mēnešus, ienaidnieku ielenkts, varonīgi noturēja austrumu frontē kādu svarīgu vācu atbalsta punktu. Vādonis par to viņu apbalvoja ar Bruņinieku pakāpes Dzelzs Krusta ozollapu vainagu. H. Hoffmann'a uzņ.

Tanku kaujas Kirenaikā.

Nenogurstošais ģenerālis Rommel's, kas nepazīst neveiksmju, plānveidīgi risinot savas operācijas Ziemeļāfrikā, kopš maija beigām ievadījis plaša vēriena kaujas par Tobruku un varu Kirenaikā, kas lielā mērā izšķirs stratēģisko stāvokli Ziemeļāfrikas frontē. Šīs kaujas, stipru tanku un kara lidmašīnu atbalstā, uzskata par vislielākajām kaujām, kādas eiropiešu karapulki jebkad izcīnījuši ārpus Eiropas.

Uzņēmumā: ģenerālpulkvedis Rommel's ar ģenerāli Nehring'u kādā svarīgā apspriedē ar sava štāba virsniekiem. „Waifbild" uzņ.

Vācu kaņaspēka un ieroču transporti uz Āfriku nodrošināti.

Vācu zemūdeņu un bruņoto gaisa spēku aktivitātei vispārīgi pieaugot, bet jo sevišķi Vidusjūrā, angļi nespēj vairs traucēt ar saviem gaisa un kara flotes uzbrukumiem vācu transporta kuģus, kas piegādā vācu un italiešu ieročus, municiju un papildspēkus operācijām Āfrikā. Šie transporti nodrošina arvien vairāk vācu un italiešu kaņaspēku panākumus pret angļiem Kirenaikas frontē.

Arī pārējās jūras frontēs cīņas ar katru dienu kļūst plašākas un drāmatiskākas. Vācu zemūdeņu rekorda sasniegums maija mēnesī, nogremdējot ienaidniekam 924.400 br. tonnu, pierāda, ka šī ofensīva tikai tagad sāk izversties pilnos apmēros. Ienaidnieka kuģu zaudējumi šā gada pirmajos 5 mēnešos ir 3.082.300 brt., bet kopš kara sākuma tie sniedzas jau tuvu 18 miljoniem brt.

S.

Lielā ielenkuma kauja pie Čařkovas noslēgusies ar smagiem un asiņainiem pretinieka zaudējumiem. Kauju joslā atliek vairs tikai pabeigt tīrīšanas akcijas.

Somijas vēstures diženākais karavīrs.

Somijas atbrīvotājs un bruņoto spēku virspavēlnieks feldmaršals brīvkungs Kārlis Gustavs Mannerheims 4. jūnijā atskatījās uz 75 mūža gadiem.

Lielvācijas Vadonis un bruņoto spēku virspavēlnieks Adolf's Hitler's šai sakarā 4. jūnijā ģenerālfeldmaršala Keitel'a pavadībā apmeklēja kādā vietā Somijā nopelniem bagātu somu karavīru, lai viņam nodotu vācu tautas un vācu bruņoto spēku sirsnīgākos novēlējumus. Savā apsveikuma uzrunā Vadonis, atzīmējot abu tautu vēsturisko ieroču brālību pret kopīgo ienaidnieku, izsacīja savu prieku un gandarījumu, ka var personīgi tos nodot Somijas maršalam.

Kā zīmi vācu un somu likteņu kopībai un ciešajai ieroču brālībai Vadonis pasniedza Mannerheimam Vācu Ērgļa Godzīmes Zelta Lielkrustu. Svinīgajā pieņemšanā bija klāt arī Somijas valsts prezidents Riti un somu augstākie virsnieki.

Somijas valdība, paaugstinot Mannerheimu par nopelniem tēvijas labā Somijas maršala pakāpē, izsludinājusi 4. jūniju par varonīgo somu bruņoto spēku „karoga dienu”.

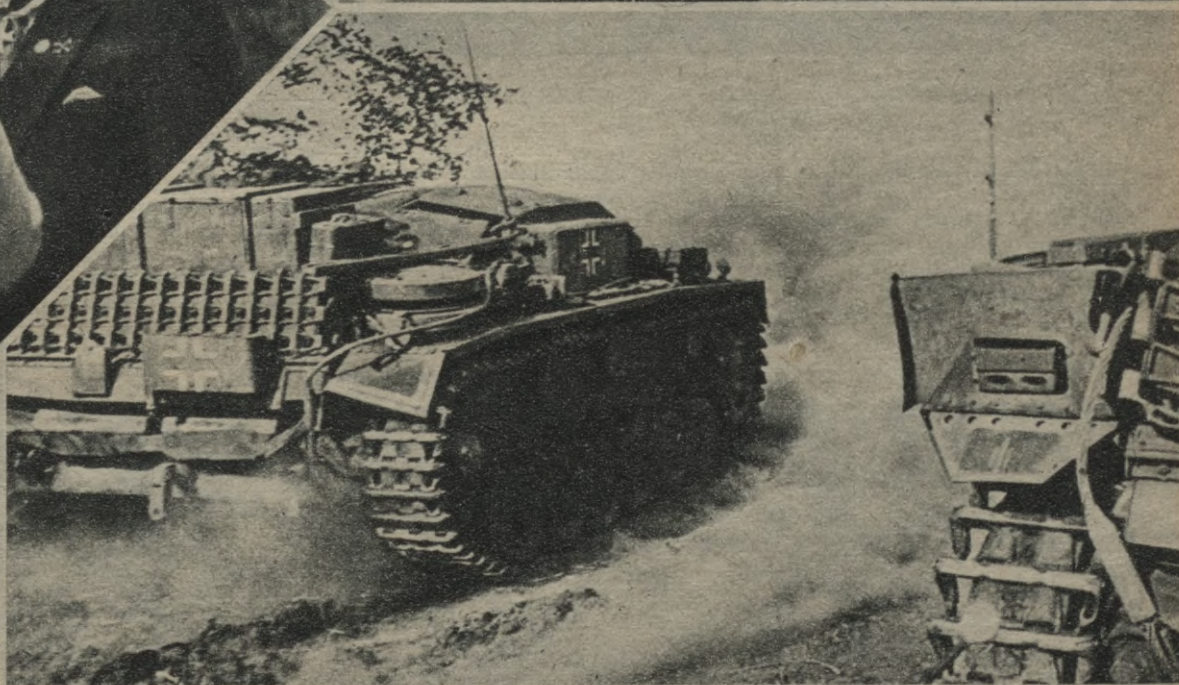
Valsts prezidenta un visu Somijas valdības locekļu parakstītājā adresē Mannerheimam uzsvērts, ka viņa tālredzīgā darbība somu tautas kopības veicināšanā nostāda maršalu somu vēstures priekšzīmīgāko vīru priekšgalā. „Ar savu spīdošo karadarbību,” teikts adresē, „Jūs iegūstat šo goda vietu kā diženākais karavīrs mūsu vēsturē.” T.

Somijas bruņoto spēku virspavēlnieks maršals Kārlis Gustavs Mannerheims.
„Laikmeta” arch.

Tā Vācijas godā darbu.

Svinīgajā aktā jaunajā Reichskancelijā reichsmaršals Göring's apsveic ar Bruņinieku pakāpes Kara nopelnu Krustu apbalvoto bruņošanās rūpniecības strādnieku — meistaru Fr. Hahn'u.

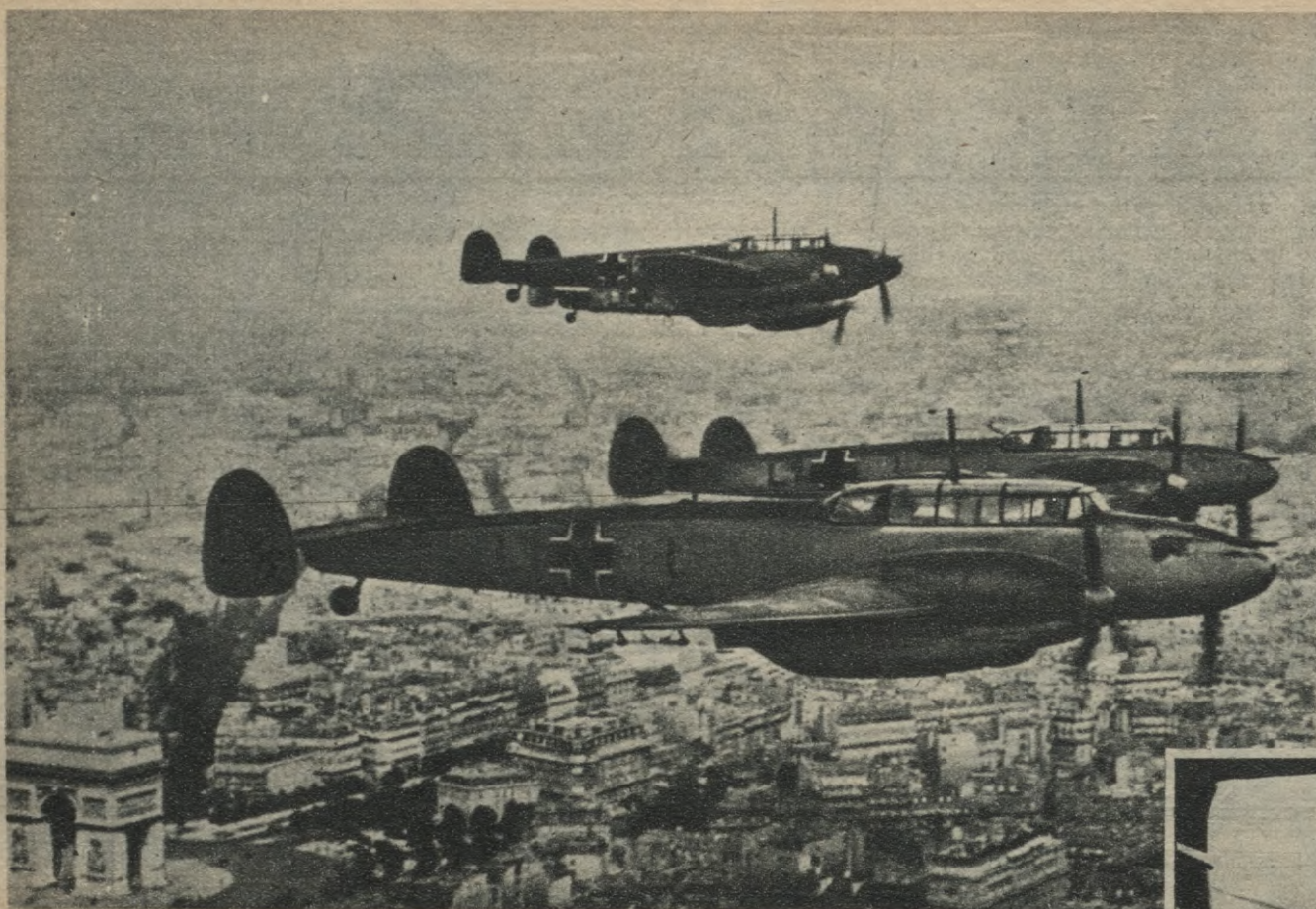
Lielā Čaņkovas kauja.

Lielā aplenkuma kauja ap Čaņkovu austrumu frontē noslēgusies ar lepnu un spožu vācu ieroču uzvaru. Niknās cīņās šai frontes rajonā pārspēj visu šai karā līdz šim redzēto. Ģenerālfeldmaršala fon Bock'a kaujas sektorā ģenerālpulkveža fon Kleist'a un tanku vienību ģenerāļa Paulus'a armijas ielenkuma operācijās iznīcinājušas 3 padomju armijas. Gūstekņu skaits pieaudzis līdz 240.000. Iegūti vai cīņā iznīcināti vairāk nekā 1200 kaujas tanku, 2000 lielgabalu, 550 lidmašīnu un neskaitāms daudzums citu ieroču un kara piederumu. Plecu pie pleca ar vācu vienībām šai kaujā cīnījies un jaunu slavu saviem karogiem ieguvis kāds rumāņu armijas korpuss ģenerāļa Kornelija Dragalina vadībā, kā arī italiešu, ungāru un slavaku vienības.

Uzskaitāmā: Kādu tanku vienība cieši seko pa pēdām ienaidniekam, kas atkāpjas pāri dzelzceļa līnijai.

„Laikmeta” arch.

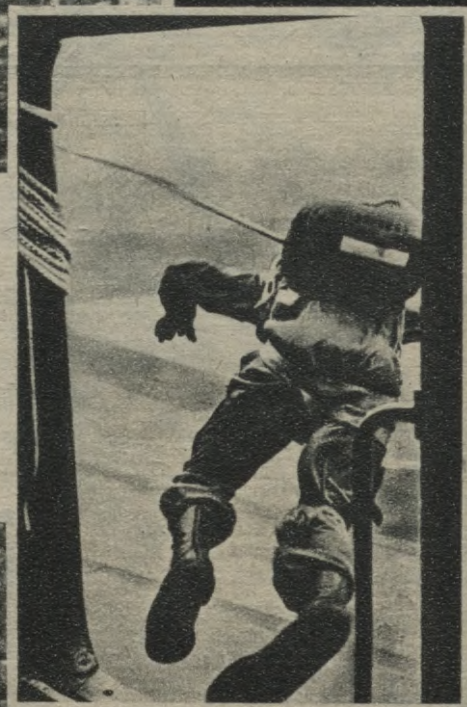
Parīze
kritusi

**FRANČU ARMIJAS GALS. — TAS BIJA PRIEKŠ DIVIEM
GADIEM.**

Sais-dienās nāk gadskārta vācu armijas nepieredzētam uzvaras gājienam Francijas sirdī un Anglijas rietumu pozīcijas likvidēšanai. Tās toreiz bija vienreizējas, lielas, vēsturiskas dienas. Sagraujot Franciju, salaužot šo Lielbritānijas šķēpu kontinentā, tika radīti pamati nākotnes Jaunajai Eiropai. Par šo Jauno Eiropu notiek cīņa arī tagad. Pārdomājot to, kas notika priekš diviem gadiem, mums kļūst skaidrs, kādi milzīgi notikumi risi-

Jau pirms ieņemšanas Parīzi pilnīgi pārvalda vācu aviācija. Pa kreisi tranču galvaspilsētas raksturīgā celtnē — Triumfa vārti, kas pēc neilga laika kļuva par liecnieku vācu ieroču jaunam triumfam.

Varonīgos izpletņu lecējus pēc veiktā uzdevuma izpildīšanas apciemo Vadonis.

„Gatavi lēcienam!” skan pēdējā komanda. Vēl acumirkļis, tad drosmīgā lēcienā atraisās gatavības aukla — pēdējais solis kars ar lidmašīnu — un izpletņu lēcēji strauji kritienā pazūd zem mākonis. — Tikko pirmie vīri sasnieguši zemi, jau atpakaļ tomatiskie ieroči novirzīti pozīcijā un atklāta uguni pret gaisa desantu atvairīšanas vienību. Cits pēc cita pievienojas jauni izpletņu lēcēji, un drīz ienaidnieka zemē veidojies drošs atbalsta punkts turpmākajām operācijām.

Vadonis 1940. g. 21. jūnijā
Kompjēnas mežā pierēma fran-
ču miera lūdzēju delegāciju.

nājušies šai laika sprīdi. Jēdzieni, kas mūsu uztverē toreiz likās nesatricināmi kā vēstures pieminekļi, tagad jau nodoti aizmirstībai. Francijas armijas — kādreizējās labākās kontinenta armijas — vairs nav. Mažino līnijai, ko franči būveja mūžībai, tagad ir tikai vēsturiskas epizodes nozīme. Uz varenajiem cietokšņa vaļņiem un betona bunkuriem zied jaunā pavasara pirmās puķes un simboliski norāda, cik lielā mērā jēdziens par Mažino līniju jau pieder aizmirstībai.

1940. gada maijs! 10. maijā sākās uzbrukums. Cīņa par nocietināto Holandi beidzās 5 dienās ar vācu uzvaru. 18 dienās izdzēsa belģu armiju kā militāru faktoru. Tad sākās varenais uzbrukums Parīzei, sākās uzvaras gājiens Francijas iekšienē.

Daudzi laika biedri šos notikumus gandrīz jau aizmirsuši. 1941. gada vasara un rudens atnesa vācu armijas vēsturiskās uzvaras par Staļina imperiālisma ordām. Ziemas dēļ iestājās pauze. Vācijas ienaidnieki triumfēja. Lēts triumfs! Tagad atkal ir pavasaris! Kerčas kauja pierādīja, ka vācu uzbrukšanas griba nav laužta. Šī gada vasaru un rudeni atkal piepildīs notikumi, kas pārveidos pasaules seju. Šie fakti vērojami līdzšinējā kara gaitā. Kuŗš gan no mums toreiz, kad sākās vācu trieciens pret Franciju, būtu ticējis, ka tikai 39 dienu ilgais karaģājiens beigsies ar liktenīgo stundu Kompjēnas mežā! Un tagad? Neviens no mums nezina nākamo notikumu gaitu, bet godbijība pret vācu ieroču panākumiem spiež katru patiesības milētāju loģiski secināt, ka arī šī gada notikumi risināsies zem kaŗu krusta un Jaunās Eiropas sadraudzības zīmes.

Francijas karaģājiens... Divas lielas tautas stāvēja viena pret otru. Kā uz šiem notikumiem skatījās vāci un kā franči?

Savā grāmatā „La deroute” (apgāds „Aux Armes de France”) francūzis Kristjāns Abriū stāsta par 1940. g. maija notikumiem un franču 9. armijas sabrukumu.

Kristjāns Abriū, kas dzimis 1905. gadā, karaŗm sākoties iesaukts kādā kājnieku divīzijas artilērijas pulkā. Savādā nogaidīšanas kara pirmos seŗus mēneŗus viņš pavadījis mazā Ardeņu ciemā. Tad savas vācu valodas prasmes dēļ viņš pārcelts uz kāda pulka štābu par tulku. Pulka komandieris mazajā Renonkūras pilsētīņā viņu saņēmis diezgan nelaiŗni: „Jūs droŗi vien esat kāds lietpratējs?” — „Saprotams, pulkveŗa kungs, esmu tulks, un mani sūtīja šurp strādāt kādā vācu gūstekņu nometnē.” „Pasarg’ Dievs!” kliedz pulkvedis. „Man taŗu nav neviena gūstekņa!” Tomēr toreiz vēl domāja, ka tāda iespēja varētu kādreiz rasties. Pagaidām Abriū strādāja pulka kancelejā un jutās tur ļoti labi, jo kā parīzietis tas drīz ieguva priekŗnieku labvēlību ar filmu vakaru un citu jautru sarīkojumu organizēšanu.

Parīze kritusī! Vācu armija pagaidām uzņēmusīes miera un kārtības uzturēšanu ieņemtajā pilsētā. Kāda jātnieku vienība dienesta jājienā dodas cauri Triumfa vārtiem.

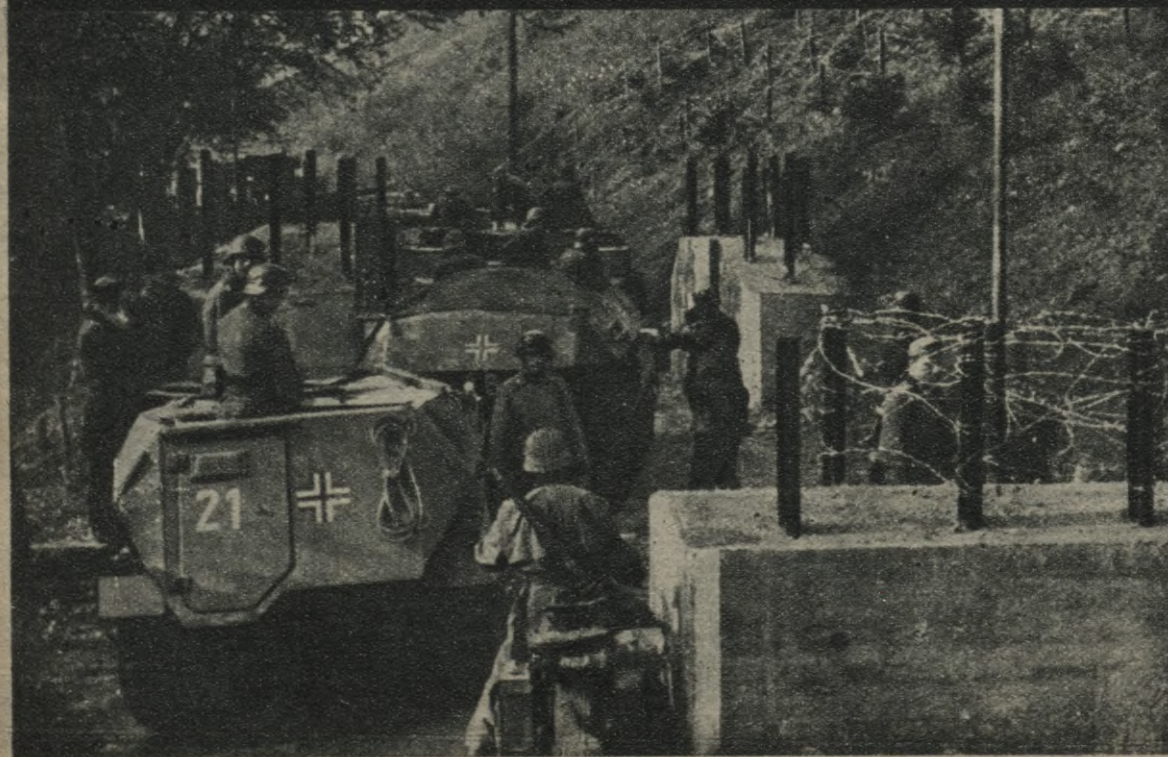
PIRMAIS BUMBU UZBRUKUMS.

Maija pirmajās dienās Renonkūras mazajā štābā sākās „kaŗa spēles”. Uz pulkveŗa galda radās stratēģisku karŗu kaudzes — Beļģijas, Holandes un pat Hamburgas. Kaut kas gatavojās. 10. maija rītā pulkvedis pēkŗņi nozuda un pārradās tikai nākamajā vakarā ar smaidu uz lūpām un labām ziņām. Viņa ņoferis stāstīja par bīstamiem vācu lidmaŗiņu bumbu uzbrukumiem. Un 13. maija rītā kaŗš ieradās arī paŗā Renonkūrā vācu bumbvedēja izskatā, kas ņēma uz gauda tur kopŗ septembŗa stāvoŗo municijas vilcienu. Abriŗ, miegā iztraucēts, steidzīgi apŗēbās un nokāpa pagrabā. „Es atradu,” viņŗ stāsta, „visus vīrus patvertnē. Es noskatījos savos biedros, viņi bija mazliet bāli un es pats droŗi vien tāpat. Tā jau arī bija pirmā reize, un pie tādām lietām mēs vēl nebijām pieraduŗi.” Pēcpusdienā vācu bumbvedēji ieradās otrreiz, un līdz vēlam vakaram dega un eksplodēja municijas vilciens, tā ka uguns piekļuva arī kādam pusducim pilsētiņas namu vilciena tuvumā. Civiliedzīvotāji sāka bēgt, un kaŗavīriem tā radās savŗ labums, jo krodziņu īpaŗnieki vēl steigā izdāvāja iesāktās dzērienu pudeles. Jau sākās sajukums. Tai laikā, kad no dienvidvakariem pretim ienaidniekam devās kājnieki, artilerija un tanki, no ot-

Agrā rīta krēslā 1940. g. 10. maijā rietumu frontē pēkŗņi sakustējās. Vislielākā saspīlējumā ar aizturētu elpu vācu tauta un visa pasaule gaidīja kaujas iznākumu. Lūk, kāda kājnieku trieciena grupa agrā rītā pārrauj dzelozstieplu žogu un dodas triecienā.

Vācu bruņumaŗiņas pāriet Francijas robeŗu. Arī tanku aizsprosti nespēŗ aizkavēt vācu armijas virzīŗanos uz priekŗu.

ras puses plūda bezgalīga beļģu un luksemburģieŗu bēglu straume. Ziņoja arī par pirmo izpletņu lēcēju, ko kāds ņoferis esot rēdzējis uz Reimsas ceļa.

NEPATĪKAMS PĀRSTEIGUMS.

Otrā rītā bombardēŗana sākās par jaunu un iedarbojās nospiedīgi. „Kapteinis Buŗē kopŗ divām dienām uzturējās tikai patvertnes tuvumā. Tomaso un ņapelars (divi autora kaŗa draugi) stiprinājās ar konjaku un ņampanieti, lietodami mazas pudelītes, ko viņi bija pierīkojuŗi savām gāzmaskām un ceļa pie lūpām, tiklīdz parādījās vācu lidmaŗiņas”. 15. maija pēcpusdienā ieradās pārdesmit muitas ierēdņi un apgalvoja, ka vācieŗi sekojot viņiem pa pēdām. Kapteinis Buŗē, kas bija pilnīgi zaudējis galvu, gribēja viņus uz vietas likt noŗaut, un tikai pulkveŗa atgrieŗšanās viņiem izglāba dzīvību. Pulkvedis atbrauca tieŗi no galvenās mītnes un nesa labas ziņas: tikai divi vācu tanki pārkļuŗuŗi pāri upei un negaidot izlauzuŗies cauri aizsarglīnijai. Bet tagad tie jau pilnīgi ielenkti un droŗi vien jau sen iznīcināti. To stāstīdams, viņŗ ar saviem tuvākajiem līdzstrādniekiem vēl stāvēja uz kancelejas sliekšņa, kad no tuvējā Ardenu meŗa drāzās kāda franču kaŗa automaŗiņa un pazuda Reimsas virzienā. Aiz maŗiņas sprāga lielgabala lādiņŗ. Tad parādījās gluŗi citāda izskata automaŗiņa, kam sekoja motocikls, otra maŗiņa, treŗā, ceturtā... Vācieŗi!

„Vācieŗi,” teica pulkvedis. „Nekā nevar darīt, mums jābēg.” Pēc viņa pavēles viss ņtābs izlīda no pagrabiem un patvertnēm. Tā kā vācu tanki jau pārvaldīja ceļu, sākās uztraukuma pilna bēgŗana pāri žogiem, cauri dārzjiem — uz tuvejō upi. Zemākajā lidojumā pāri meŗiņam nāca vācu lidmaŗiņa, kas raidīja uguni uz bēgoŗo ņtābu. Tālāk ceļu ņķērvoja uz priekŗu izrāvies vācu izlūku tanks. Daŗi jau sāka palikt iepakā un noslēpās meŗiņā, atteikdamies no bēgŗanas — par labu drīzākam gūstam. Iestājās nakts, ugunsgrēku liesmas sārtoja debesis. Ar mokām viņi sasniedza Reimsas ceļu un steidzīgi metās gulus, kad tanka tuvoŗanās troksnis vēstīja, ka arī te jau soļo vācu armija. Pusstundu viņi, aizturēdami elpu, vēroja, kā cieŗi gaŗām virzās ienaidnieka tanki pa lielo franču armijas atkāpŗanās ceļu, kuŗa atradās trīsstūrī starp Reteli, Laonu un Reimsu.

BĒGŗANA CAURI MEŗIEM.

Cauri meŗiem, gaŗām vientuļām lauku mājām, kur viņi vēl priekŗ dažām stundām atpūtas, naktī klīda ņā ņtāba grupa, arvien vairāk samazinādamās. Pēkŗņi pulkvedis pārņēma sajūta, ka viņŗ savā ziņā ir dzertieris. Vai tad viņŗ savu vīru lielāko daļu vienkāŗi nepameta Renonkūrā? „Mums jāiet atpakaļ,” — viņŗ teica un devās pa to paŗu ceļu atpakaļ. Viņa pavadoņi brīnījās. „Viņŗ ir traks,” kļiedza kapteinis Buŗē. „Viņŗ grib mūs ziedot savas labās slavas dēļ,” dusmojās mazais Labatī, bāls no bailēm. Viņi līdz rīta ausmai soļoja cauri pameŗtiem ciemiem un klusiem meŗiem, kamēr sastapa franču automaŗiņu grupu, kas bēga uz Sisonu un paņēma viņus līdz. Tur savā ziņā bija izklīdināto satikŗšanās vieta. Nepārtraukti nāca virŗnieku vai apakŗvirŗnieku vadītas kaŗavīru grupiņas — armijas bēdīgās atliekas. Pulkvedis paņēma kādu automaŗiņu un aizbrauca meklēt galveno mītni. Viņi to nekād vairs neredzēja.

Ap pulksten 4 pēc pusdienas bēgŗana turpinājās. Vācieŗi nāca tuvāk. Klīda baurmas par kādu lielu kauju. Ceļŗ uz Laonu līdzinājās skudru pūzņim. Gaŗ vienu pusi plūda bezgalīga bēgoŗo civiliedzīvotāju un

atsevišķu karavīru straume, otrā pusē stāvēja garas tanku rindas, gaidot pavēli uz brukt. „Karavīri tankos mūs vēroja klusēdami, pat nemēģinot pasmaidīt. Viņiem mēs bijām atkāpšanās simbols, viņiem vajadzēja atgūt to, ko mēs bijām zaudējuši. Mēs bijām Corap'a armijas locekļi, un šī armija nenoturēja savas pozīcijas. Sedanā Zivē aizbīdnis, uz kuŗa balstījās franču armijas, iesoļojot Beļģijā un kustoties pretim vācu robežām, zem vācu trieciena bija salauzts.”

Sen jau bija pazaudēta furāža, pēc stundām ilgas iešanas tikai ar mokām kādā miestīņā varēja sameklēt mazliet pārtikas. Bet nebija vēl uzceptas olas vai ar vīna lāsī aizskalots gabaliņš maizes, kad jau sauca: „Vācieši nāk, žigli prom!” Viņi steigās sasniegt tuvāko birzīti un krita pie zemes, kad pāri viņiem parādījās kāds vācu lidotājs. Kad vakara krēslā viņi atkal iedrošinājās piecelties, virsnieki bija pazuduši, dižkareivis Abriū bija palicis kopā ar nedaudziem kara biedriem. Viņi bija atstāti vieni, bez pārtikas, bez ieročiem, bez kartēm, svešā apvidū un bez kādas nojēgas par to, kur varētu atrasties vācieši.

Tā francūzis pārdzīvoja Corap'a armijas galu un vācu bruņumašīnu iebrukumu Ardenū frontē. Lielā bēgšana sākās. Francijas liktenis bija apzīmogots!

Un šeit vācu apakšvirsnieka W. Hirsche's tēlojums. Viņa rindiņas rāda to nostāju, kas toreiz apgāra vācu armijas. Viņa vārdi ir simbols!

„Jau vairāk nekā nedēļu guļam tikai dažu simts metru atstatumā no Mažino līnijas pirmajiem bunkuriem. Katru nakti mūsu izlūku vienības ir „viņā pusē”, lai izpētītu pēdējos — grūtākos simts metrus. Liekas, ka franči jau sen sapratuši mūsu nodomus, jo katru dienu mēs saņemam spēcīgu artilērijas uguni! Bet mūsu artilērija klusē, lai nenodotu savas atrašanās vietas. Un šī klusēšana mums — mazajiem kājniekiem — ir ļaunākais, tāpat kā gaidīšana.

Mēs zinām, kādreiz jānāk uzbrukumam! Uzbrukumam pasaules stiprākajam nocietinājumam, kas izdaudzināts par neieņemamu! — Divi reizes jau tas atlikts sliktā, lietainā laika dēļ. Tomēr šodien!? — Šodien ir jau tik tālu! — Mēs jau sēžam kā vienmēr mūsu puspieplūdušo ierakumu priekšā, katru mirkli gaidīdami uguns sākšanos, lai tad zibens ātrumā dotos „negribētā peldē”. Mums jau šķiet, ka viss tas ir pati parastākā lieta.

Tomēr šodien ir sevišķa diena. Jau priekš saules lēkta sākās neparasta rosība. Visi ieroči ir gatavi darboties, sākot no vismodernākajiem un beidzot ar mums — kājniekiem. Viss izvirzīts cik iespējams tālu uz priekšu, trieciena artilērija, zenītbaterijas, kājnieku lielgabali, prettanku ieroči — viss koncentrējas uz noteikto „x-laiku”, lielo pārbaudījuma stundu, uz vienu vienīgu domu: uzbrukumam...

Daudz mazāka nekā parasts mums šodien šķiet ienaidnieka uguns, kaut gan tā varbūt ir divtik spēcīga kā iepriekšējās dienās. Doma, ka šie šāvienī drīz būs viņu pēdējie, liek visu aizmirst. Jo drīz sāks darboties mūsu artilērija, drīz mūsu stukasi metīsies uz bunkuriem, sēdami uguni un iznīcību. — Tā paiet sasprieguma minūtes līdz ilgotajam „x-laikam”.

Tieši pulksten 7 un 40 minūtēs aiz mums sākas elles troksnis. Visu kalibru uguns trako ienaidnieka pozīcijās. Šāvienus vairs nevar atšķirt no sprādzieniem. Apmēram 30 km platā posmā sākusies šausmīga bungāšana, kas pieaug līdz ārpūta orkānam! — Divas stundas ilgst šī raganu deļa, tad ir mūsu kārtā. Mums uz priekšu virzoties vēl no turienes nāk krietna „suta”.

Ienaidnieks cīnās sīkstī un sakostiem zobiem, aizstāvēdams savus smagos bunkurus. Viņš šauj, cik ieroči spēj. Katrs metrs mums prasa zaudējumus. Divas, trīs reizes mēs mēģinām no pēdējā labā aizsega izlēkt betona blāķu priekšā. Nežēlīgi brāž ložmetēju kārtas pāri mūsu galvām, netiek ne uz priekšu, ne atpakaļ, ne pa labi, ne pa kreisi; te jūties kā peļu sladzā iekļuvis, un tas ir 100 metrus no Mažino līnijas stiprākajiem nocietinājumiem! — Un šeit mūs sasniedza ziņa: „Parīze kritusi!” Kāds ziņotājs to bija atnesis šurp. No mutes mutē iet tālāk šī uzvaras vēsts. Kilometru pēc kilometra izplatās šis sauciens. Un aizvien to nodod tālāk: „Tu, draugs, paziņo tālāk: Parīze kritusi!” Stingrās sejas raugās cita citā, jautājot: Nolādēts, vai par to šai acumirkli jāpriecājas vai ne? Vai šī vēsts katram neuzliek vēl lielāku pienākumu? — Nē, priekam tagad tiešām nav laika! Ja to veikuši mūsu biedri pie Parīzes, tad arī mums te kas jāveic! — Un atkal vejas uzbrukumam tālāk, varenāk nekā līdz šim, un tad tas ir paveikts! 14. jūnija vakarā pirmie nocietinājumi ieņemti, bunkurs pēc bunkura paceļ balto karogu. Vācu gribasspēks ir uzvarējis! No biedriskuma aug pienākums! — Griba! — Uzvara!

Vācu vienības neapturami plūst uz dienvidvakariem; izlaušanās mašīna ripo, tā vairs nav apturama! A.

Ar dziesmām pretim uzvarai pa Francijas ceļiem. Mūžam spirts jaunības gars vada vācu kājniekus arvien jaunās cīņās. Istā vīru drosmē un nesatricināmā pašvētibā uz augstāko vadību un uz saviem pašu spēkiem viņi apņēmušies ienaidnieku satriekt un iznīcināt.

Foto Laikmeta arch.

Māra māja ir māra pasaule

VĀCIETIS UN VIŅA DZĪVOKLIS

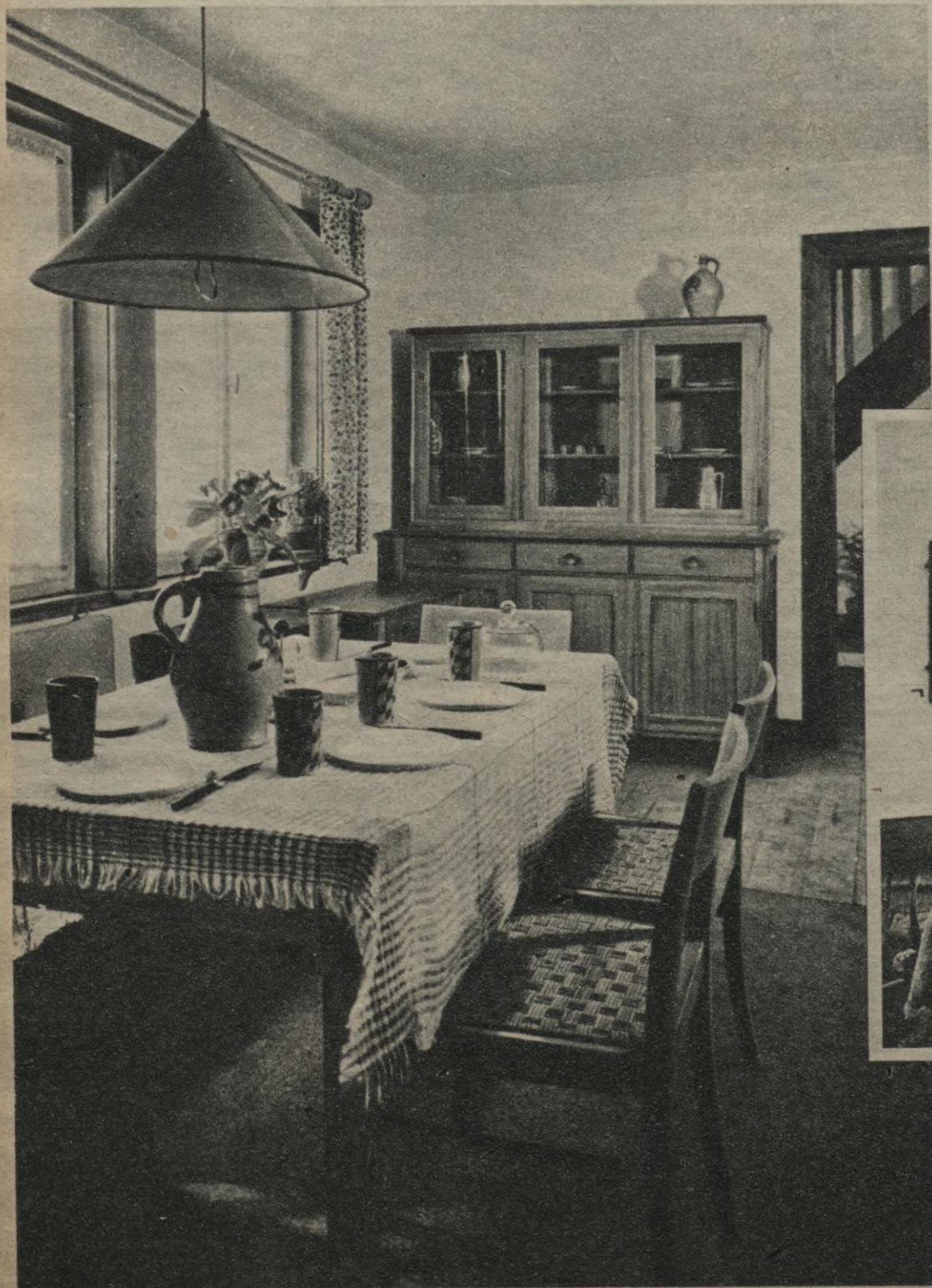
Ārzemnieki, kas apceļo Vāciju, vienmēr no jauna pārlicinās, ka vāciešu dzīves veids ir citāds kā pārējām tautām. Tie nepazīst pārspīlēto greznību, kādā dzīvo bagātņiki Anglijā un Amerikā. Krupp'u ģimenes villa Esenā ir pieticīga un neuzkriatīga un nekādā gadījumā neatgādina pili. Arī mirušā lielrūpnieka Kirdorf'a daudz apbrīnotā lielsaimniecība patiesībā ir tikai vienkārša muiža, kas ne mazākā mērā nespētu sajūsmināt kādu angļu raktuvju ba-

ronu. Tomēr zemāko un vidējo vācu tautas slāņu dzīves standarts ir stipri augsts. Caurmērā katra vācu strādnieka dzīvoklis ir tāpat iekārtots kā franču sīkpilsoņa un vācu ierēdnim ar vidējiem ienākumiem — līdzīgi franču augstākajam valdības vīram. Dažs labs pēc saviem ieskatiem to varētu apzīmēt par luksu, bet vācietis to par tādu neatzīst. Savus izdevumus viņš ietaupa labāk citur.

Kad 19. gs., strauji attīstoties lielrūpniecībai, pilsētās saplūda milzīgas ļaužu masas, arī Vācijā bija liels dzīvokļu trūkums. Nacionālsociālismam pārņemot varu, steidzīgi bija jālikvidē lielpilsētās nabadzīgie nomales rajoni. Arī laukstrādnieku dzīvokļi nebija pietiekami labi, tomēr pamazām t, ir aizstāti ar piemērotiem. Visi šie trūkumi bija radušies sevišķi pirmajā laikā pēc pasaules kara, kad valsts un tauta bija iegrušta lielā nabadzībā un sevišķi smagi cieta vācu lauksaimniecība.

Nabadzīgo kvartālu skaits visā visumā tomēr bija niecīgs. Vismaz tādus dzīves apstākļus, ar kādiem vācu kaņavīriem nācās iepazīties ieņemtajās Polijas un padomijas pilsētās, nevar vispār iedomāties pat vistumšākajos Vācijas stūros. Pat visnabadzīgākais vācietis nevarētu saprast, ka ir cilvēki, pa lielākajai daļai gan žīdi, kas spēj dzīvot šais netīrumos un gruvešos, nepakustinot ne pirksta, lai parūpētos par visnepieciešamāko tīrību ap sevi.

Šai sakarā jāievēro sekojošais: visā vācu valstī, arī tālu prom no pilsētām, nav neviena dzīvokļa bez elektriskās apgaismes. Gandrīz katrā ciemā ir savs ūdensvads. Pilsētā ūdensvadam bez izņēmuma pieslēgts katrs nams. Kopš gadu desmitiem pats par sevi saprotams, ka arī vismazākajos dzīvokļos jābūt vannas istabai. Arī šai ziņā nav nekādas izšķirības starp laukiem un pilsētu. Mazākās pilsētas ēkas, kas nav

Dzīve savrupmājās un sava ģimenes dārziņa kopšana dod vācu strādniekiem nepieciešamo izturību arī kara laikā.

(Pa kreisi.) Dzīvojamā istaba strādnieku dzīvoklī ir vienkārši, bet gaumīgi iekārtota un ļauj patiesi atpūsties.

Foto Laikmeta arch.

piemērotas mazgājamo telpu iebūvēšanai, par lietojamām atzīst tikai tādēļ, ka jau aiz nākamā stūra atrodas atklāta mazgājamā iestāde. Katrā ziņā ūdensvads, elektriskā apgaisme, gāze un vannas istaba strādnieku dzīvoklī ir nepieciešama, tāpat centrālo apkuri neviens neuzskata par luksu.

Vācietīm būtu pilnīgi neiespējami dzīvot citādos apstākļos. No mazatnes viņš ir pieradis būt kungs savā dzīvoklī un baudīt tā ērtības. Jau no seniem laikiem vācu zemnieku māja stāv viena pati savrup, nevis rindā ar pārējām ēkām, un tāpat pilsētas iedzīvotājs negrib, ka citi „skatās viņa zupas podā”. Dzīvošana barā tam sagādā vislielākās mocības. Ja tam jādala savs dzīvoklis vai sava istaba ar otru, tas jūtas kā slimis.

Jaunā Vācija ir daudz darījusi, lai visiem iedzīvotājiem sagādātu tīrus, veselīgus un lētus dzīvokļus. Vācu darba fronte (Deutsche Arbeitsfront), vācu darba cilvēku milzīgā organizācija, ir uzbūvējusi simtiem tūkstošus dzīvokļu, desmitiem tūkstoši uzņēmumu ir sagādājuši saviem darbiniekiem savrupmājas, un arī valsts un atsevišķas pilsētas ar katru gadu veiksmīgāk atrisina dzīvokļu jautājumu. Vācijā rūpējas ne tikai par skaistiem, tīriem un saulainiem dzīvokļiem darba cilvēkiem, bet arī par lētām vajadzīgajām mēbelēm. Un atkal tā ir darba fronte, kas ievērojamākajiem māksliniekiem pasūtīja mēbeļu modeļus, kurus vē-

Katrā dzīvoklī pienācīga vieta ierādīta arī labām grāmatām. Grāmatas un bērni ienes dzīvoklī ilgstošu siltumu un prieku.

(Apakšā.) Gulamistaba bavāriešu zemnieku mājā ir praktiski un tīri iekārtota. Dabīga koka istablietas liecina par labu gaumi.

lāk pagatavoja neskaitāmās serijās. Bez tam Vācijā pastāv milzīga mēbeļu rūpniecība, kur katrs var sameklēt un nopirkt savai gaumei un kabatai piemērotu. Pats par sevi saprotams, ka dara visu, lai atvieglotu arī mājsaimniecības grūto darbu. Daudzie elektriskie aparāti — putekļu sūcēji, kafijas mašīnas, dažāda veida katliņi, sausinātāji u. c. palīdz mājsaimniecībai uzturēt dzīvoklī spodrību un atļauj atpūsties vakaros labai grāmatai un laikrakstiem, kas dod informāciju par visas pasaules notikumiem. Vācietim viņa māja ir viņa pasaule. Šis teikums jāizprot pareizi: vācietim māja ir spēka avots, kas viņam palīdz tieši tagad grūtajos kara apstākļos priecīgi un labprāt veikt smagos ikdienas darbus. *KI.*

JAUNĀ VĀCU MĀKSLA

„Īstā māksla savos sasniegumos ir un paliek mūžīga.”

Adolf Hitler.

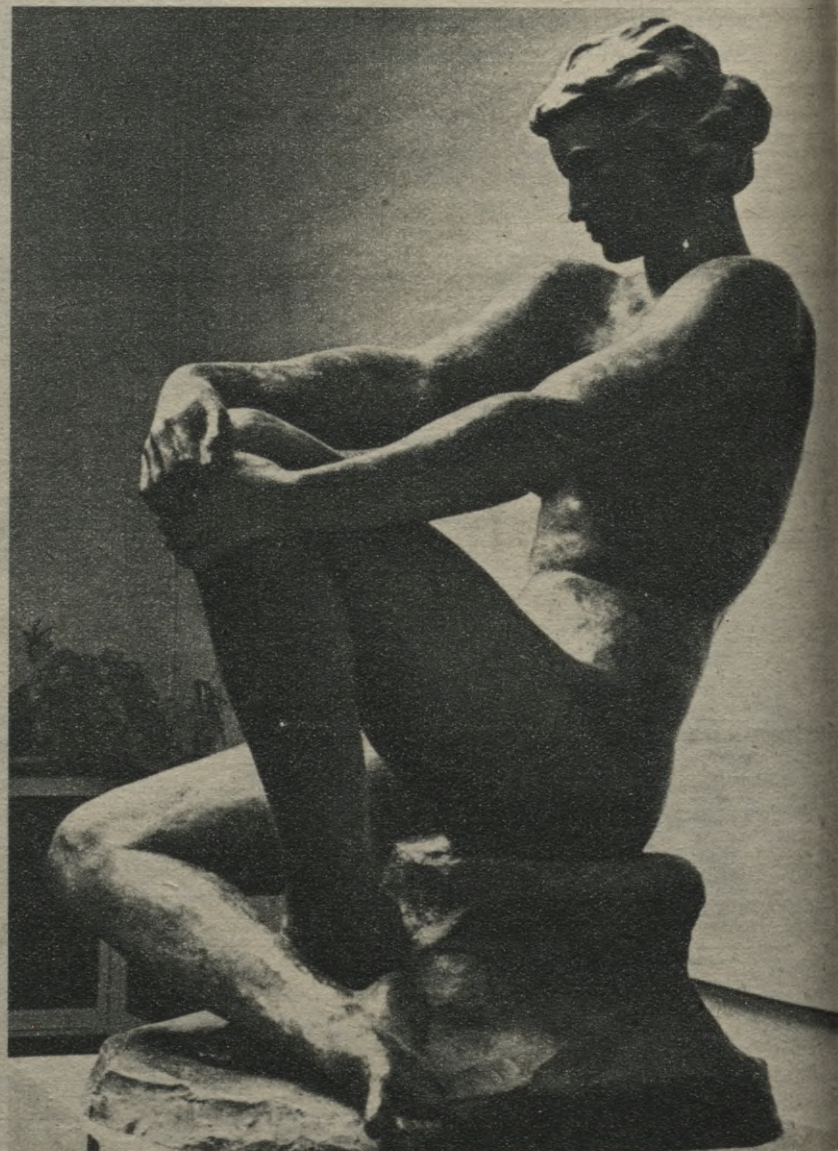
1931. gada 6. jūnijā Mūnchenē nodega vecā Stikla pils, un tur aizgāja bojā daudzas ievērojamas vācu mākslas vērtības. Tragiski bija, ka tai laikā, kad žīdu mākslas saloni pārpludināja mākslas tirdzniecību ar mākslas boļševiku ražojumiem, vācu tautai bija jāzaudē savu labāko romantiķu darbi.

Jau priekš pirmā pasaules kara Vācijas māksla sāka zaudēt tautas mākslas rakstu-

(Augšā.) Vācu mākslas nams Mūnchenē ar spraugajām kolonnām izteic jaunā laika augšup cejošo spēku un skaidro kārtību.

(Pa kreisi.) „Kalnu arāji” ir viens no spilgtākajiem Berlīnes gleznotāja Georg’a Ehmig’a darbiem.

Prof. Klimsch’a „Olimpija” rāda iēlnieka roku atdzīvināto metālu.

ru un līdz ar to nebija vairs uzskatāma par istu mākslu. Kad pēc zaudētā kara vācu tauta iegrima politiskā chaosā un tuvojās morāliskam pagrimumam, arī vācu mākslas līmenis gadu no gada slidēja zemāk. Māksla kļuva par baigu sagrautas gara dzīves tēlotāju. Mākslas tirdzniecība, kas atradās gandrīz vienīgi žīdu rokās, piedāvāja tādu mākslas boļševiku ražojumus, kā: Dix's, Molzahn's, Kirchner's, Klee u. t. t. Īsti radošo prasmi gandrīz pilnīgi noslāpēja. Tautai bez telpas un kaļaspēka bija jāklūst arī par tautu bez mākslas. Ja salona boļševismam izdotos samaitāt vācu tautas mākslas izpratni, satricināt viņas kultūras vērtības, tad vācu tautas bojā eja būtu nenovēršama.

Bet kad vadonis Adolf's Hitler's atjaunoja vācu tautas dzīvi, atdzima arī vācu māksla.

Sākumā nebija svarīgs kāds īpašs „stils”, bet princips — likt arī mākslai izaugt no tās likumības, kas kopš vācu tautas nacionālsociālistiskās gara revolūcijas likts visas dzīves pamatos. Vācu mākslai nav jābūt tikai tautas dvēseles spogulim, bet arī tās ceļa rādītājam, tai jāpalīdz realizēt nacionālsociālistiskā pasaules uzskata mērķi. Tā māksla atkal veic savu īsto misiju — tā ir skaistuma, diženuma un krietnuma izteicēja tautas dzīves kopība.

Mākslai, pēc Vadoņa vārdiem, celtniecībā, tēlniecībā un glezniecībā jāsimbolizē sava tauta un laiks.

Adolf's Hitler's, celdams lieliskas, reprezentatīvas celtnes, devis vācu tautai diženus mākslas tempļus. Te jāmin, piem., vācu mākslas nams Mūnchenē, ko cēlis pirmais lielais nacionālsociālistu arhitekts Paul's Ludwig's Troost's, kuŗa darbību, diemžēl, pārtraukusi pāragra nāve.

Nedaudzos gados pēc vācu tautas garīgās saslimšanas jau radušies daudzi radoši spēki, kas saglabās savos darbos Adolf'a Hitler'a laikmetu mūžībai.

Reizē ar lieliskajām Paul'a Ludwig'a Troost'a, Albert'a Speer'a, Hermann'a Giesler'a, Klotz'a u. c. celtnēm radās arī Arno Breker'a, Josef'a Thorak'a, Fritz'a Klimsch'a, Georg'a Kolbe's, Kurt'a Schmid'a-Ehmen'a u. c. skulptūras.

Arī daudzu ievērojamu gleznotāju gleznas liecina par mūžīgas vācu mākslas atdzimšanu. Te jāmin tādi vārdi, kā: Adolf's Ziegler's, Sepp's Hilt's, Hermann's Kaspar's, Thomas's Baumgartner's, Georg's Ehmig's, Kurt's Leyde u. c.

Vācu tautai uzspiestais karš gan pārtraucis šo miera darbu — par labu zemes aizstāvēšanai. Bet par spīti karām vācu māksla jūtas pietiekoši spēcīga, lai mākslas novadā liktu pamatu turpmākām Eiropas tautu kultūras un mākslas attieksmēm. Tā pašreiz Agramā notiek plaša vācu tēlniecības izstāde, Madridē — vācu celtniecības izstāde, Parizē — lielā vācu tagadnes tēlnieka Arno Breker'a izstāde.

Tā Adolf'a Hitler'a Vācija iet pretī ziedošas un īstas mākslas laikmetam. Ba:

Arno Breker'a bronza „Veslītājs” apliecina mākslas, kā sava laikmeta izteicējas, tāl-ejošos uzdevumus.

Foto Hoffmann (1).
Atlantic (2).
Laikmeta arch. (1).

1000 NOSLĒPUMU ZEME JAUNGVINEJA

Ari dienvidsalu džungļu skaistule prot likpat šķelmīgi smaidīt kā viņas kārtas pārstāves citur.

Papuasi visvairāk apdzīvo Jaungvinejas ezeriem bagātās krastmalas. Visam Malajas arhipelagam tik raksturīgās pāju celtnes nodrošina to iemītniekus pret plūdiem un plēsīgiem zvēriem.

Angļi Jaungvinejā, tāpat kā visās citās savās koloniju zemēs, izmantoja iedzimos nevien kā lētu darba spēku, bet arī kaļaspēkā. Šie tumšādāinie, priekšautos tērptie papuasū kaļavīri tomēr nespēja pretoties pretoties japāņiem.

Raksturīga Jaungvinejas ainava ar skatu no Nelsona raga uz augsto Trafalgara kalnu.

Japāņi, neapturami virzoties uz priekšu Klusā okeana dienvidus telpā un ieņemot stratēģiski svarīgākos punktus Jaungvinejā, ieguvuši svarīgu bāzi ofensīvai Austrālijas virzienā. Līdz ar to šī milzīgā sala, par kuru pasaulē lielāka ir tikai Grenlande, iegūst jaunu vispārēju interesi.

Lai gan Jaungvinejā ir ārkārtīgi lielas dabas bagātības, šī 805.000 kv. km lielā zeme, kas ir tik plaša kā Itālija un Francija kopā, palikusi vēl neskarta, pasaules trokšņiem tāla vieta. Līdz pat šim laikam kolonizētas tikai salas piekrastes joslas, bet salas iekšiene pilnīgi neizpētīta. Viss šie ir savdabīgs, sākot ar salas iedzīvotājiem — papuasīem un melaneziešiem, dzīvniekiem, augiem un beidzot ar nedzīvo dabu. Krāšņām spalvām rotātjie paradīzes putni, trīsacu ķirzakas, kas nekur citur pasaulē vairs nav sastopamas, ķenguru koki — nav vienīgie dabas brīnumi, kas šie atrodami. Šī gadsimta sākumā holandieši, kam piederēja Jaungvinejas rietumu daļa, sarīkoja ekspedīcijas ar nolūku sistematiski atklāt un izpētīt šīs salas pasaules noslēpumus. Pirmais pasaules kaļš šos pētījumus pārtrauca. 1921. gadā Holandes valdībai iesniegtais vācu plāns par salas vēl neatklāto iespēju pētīšanu tika noraidīts. Tikai 1929. gadā, un proti, ar vācu Junkers'a tipa lidmašīnām, salā atklāja zelta laukus un daudzas citas bagātības cītādi nepieejamos apgabalos, kādu joprojām ļoti daudz. Drošsirdīgi pētnieki, pa lielākajai daļai vācieši, ielauzās visnepieejamākos džungļos un noskaidroja daudzas salas un tās iedzīvotāju īpatnības.

Salas iedzīvotāju skaits tikai nedaudz pārsniedz vienu miljonu. Plašus apgabalus citu no cita šķēr nepārejamas kalnu grēdas, kas vietām paceļas līdz 5000 m. Salu apdzīvo kādas 400 atsevišķas iedzīmo ciltis, kas katra runā savu valodu un turas pie savām paražām, jo tās pa lielākajai daļai ir pilnīgi nošķirtas cita no citas.

No pārējām dabas bagātībām līdzās augstvērtīgu koku šķirnēm, sulīgiem tropu stādiem, zelta un platīna slāņiem atrastas arī akmeņogles, naftas, sulfītu un citu izrakteņu bagātīgie slāņi. Angļi, holandieši un austrālieši šīs salas bagātības maz izmantoja, sagrābjot lielas zemes platības īpaši savas mantrausības dēļ. Par salas sistematisku izpētīšanu un tās dabas bagātību izmantošanu, par ko angļi pienācīgi nerūpējās, tagad gādās japāņi.

Salas ziemeļaustrumu daļa, agrākā ķeizara Vilhelma zeme, līdz ar tuvējām salām, kā arī Birsmarka arhipelagu un Zalamana salām kopš 1884. gada līdz pasaules kaļam bija vācu kolonija. Pēc Versaļas līguma Vācijai to nolaupīja Austrālija.

Foto Laikmeta arch.

Brīvmūrnieku kalpi

Demokratisma un Ulmaņa laikā lielā mērā pie mums veicināja un atbalstīja internacionālās savienības jeb biedrības. Tanis iestājas īpaši dažādu aprindu intelligēnce. Iestāšanās solīja visādus labumus, sevišķi karjēru un paziņas ārzemēs. Ulmaņa laikā šo biedrību locekļiem bija visur atvērtas durvis. Viņus cēla lielos amatos. Dažreiz nevarēja saprast, kā viens otrs nepazīstams ierēdnis vai darbinieks nokļuva pie valdības stūres. Izrādās, ka piederība pie kaut kādas internacionālas savienības viņiem deva labāko rekomendāciju un protekciju. Sevišķi tas sakāms par tā saucamajiem rotāriešiem. Ulmaņa laikā tie kļuva noteicēji.

Ja nemaldos, 1938. gadā nodibinājās rotāriešu klubs Liepājā. Maniem pazīstamiem bija uzdots runāt ar mani par iestāšanos klubā. Es nevien atsacījos, bet arī pamudināju savus pazīstamos to pašu darīt, aizrādīdams uz to, ka rotāriešu organizācija ir pakāpe uz brīvmūrniecību. Man toreiz neklausīja, un vispār neticēja domai, ka rotāriešiem ir kādi sakari ar brīvmūrniekiem. Nelīdzēja arī atsauksšanās uz attiecīgu literatūru, ko uzskatīja par antisemītu ļaunprātību. Man pateica: „Ja jūs gribat tikt uz priekšu un labumus gūt, tad iestāieties; vēlāk, ja gribēsiet — jūs vairs neuzņems.”

Rotāriešu kluba šūpulis meklējams Amerikā šā gadsimta sākumā. Par galveno dibinātāju uzskatāms brīvmūrnieks advokāts Harriss Čikagā, kas kopā ar citiem brīvmūrniekiem lika pamatus jaunai organizācijai. Tās nosaukums „Rotary Club” cēlies no vārda rotācija (rotatio) — riņķveidīga kustība. Ar to zīmīgi izteikts kluba mērķis, proti, pulcēties savā starpā vismaz vienreiz nedēļā, sākumā pie viena, tad pie otra, kamēr atkal pienāk rinda no sākuma. Tādā veidā sapulcēšanās riņķveidīgi atkārtojas. Līdz ar biedru skaita pieaugumu sānāksmes pārcēla no mājām uz plašāku lokālu. Biedrus izraudzīja no visiem pastāvošiem arodiem, kā piemēram, ārstiem, advokātiem, zinātniekiem, mācītājiem, inženieriem, tirgotājiem, rūpnīkiem, ierēdņiem, zemkopjiem u. t. t. Kluba biedri nēsā kā zīmi zobriteni.

Kā Harriss Čikagā, tā brīvmūrnieks Ūds nodibināja rotāriešu klubu Sanfranciskā. To pašu darīja citi brīvmūrnieki. 1910. g. jau bija reģistrēti 16 klubi. Tanī pašā gadā sanāca pirmais kongress un izstrādāja rotāriešu kluba statūtus. Pēc tam kluba darbība sāka strauji attīstīties un izplatīties visās valstīs. Pirms tagadējā kara nebija vairs nevienas zemes un lielākas pilsētas, kur nebija sastopams kāds rotāriešu sēdekļis. 1922. g. Kalifornijā sanāca rotāriešu kongress, kurā klubam pieņēma oficiālu nosaukumu „Rotary International”. 1935. g. kongresā Venēcijā deva pārskatu par klubu darbību un apsprieda jautājumus par turpmākiem uzdevumiem. Dati rāda pārsteidzošu ainu: klubu ir jau 4000 septiņdesmit sešās dažādās valstīs un tie apvieno 167.000 biedru. Par šo kongresu „Jaunākās Ziņas” 1935. g. 6. novembrī starp citu raksta: „Kongress noritēja draudzīgā saskaņā un paīdzēja nodibināt daudzas draudzīgas sai-

tes starp dažādām valstīm un arodpārstāvjiem, tā veicinot arī savstarpējo saprašanu un uzticību, kas ietilpst rotāriešu mērķos”. Kongresu vadīja inženieris Dr. Bēlers no Vīnes. Starp citiem viesiem un pārstāvjiem kongresā piedalījās arī Amerikas pasaules apvienības prezidents Džonsons.

Rotāriešu klubi nepastāv neatkarīgi paši par sevi, bet, kā piederīgi pie internacionālās organizācijas, ir apvienoti un pakļauti centrālai vadībai, t. s. direkcijas komitejai. Katrā valstī klubi ir pieskaitīti pie sava iecirkņa jeb distrikta. Cik valstu, tik distriktu. Pēdējos pārvalda gubernātors.

Visos jautājumos kā virziena, tā programmas ziņā noteicējs orgāns ir direkcijas komiteja, kas sastāv no 20 locekļiem. Tās priekšgalā stāv prezidents ar 3 vietniekiem. Eiropas distriktiem ir sava atsevišķa pārvalde. Sveicē atrodas „Padomdevēja komiteja”. Tā sazinās ar direkcijas komiteju, saņem attiecīgas instrukcijas un informāciju un izdod pārskatus. Distriktu gubernātori stāv sakarā ar klubu prezidentiem, kam viņi ziņo centra lēmumus un rīkojumus. Pēdējos katrs biedrs saņem reiz mēnesī atsevišķā vēstulē — „mēneša vēstulē”. Francijā iznāk mēneša revija „Le Rotary”.

Reiz gadā statūti paredz sasaukt vispārēju sanākumi. Tanī apskata rotāriešu klubu pārskatus un nosprauž turpmāko darbības plānu. Tādas pašas sanāksmes notiek arī katrā distriktā, kurjos piedalās kluba prezidents un sekretāri.

Rotārieši par savu klubu un saviem centieniem izsakās, ka ticības un tautības jautājumi neesot svarīgi, tāpat arī partijas politika viņus neinteresējot. Galvenais, kas vajadzīgs — esot panākt saprašanu tautu starpā un vispasaules mieru. Rotārietis Dons raksta laikrakstā „Independence Belge” 1927. g. 9. jūnijā: „Rotāriskai morālei nav ne tautības, ne reliģijas, un tā nepieder nevienai partijai; tā ir brīnišķīgi un stoiciski neitrāla plašākā nozīmē un augsti labdarīga vārda plašā ziņā”. Francijas rotāriešu pārvaldnieks Diperejs ziņo: „Rotārieši kalpos aktuālā dzīvinātājā momentā mūsu civilizācijas nākotnes principiem, tie kalpos miera mērķim, veicinot tautu tuvināšanu (Discours à Reims 1932. g. 14. XI).”

Jāatzīst, ka brīvmūrnieku savienībā valda tie paši uzskati, tur arī nepiegrīzē vērību ne reliģijai, ne nācijai, ne arī kādai partijas politikai, bet, kā zināms, pauž internacionālismu; kas aiz tā slēpjas, tas vairs nav noslēpums. Ar devīzēm par brālību un mieru un Tautu savienību brīvmūrnieki cenšas aizsegt savus īstos nolūkus, proti, žīdu virskundzību pasaulē. Kā jau minēts, rotāriešu klubu dibinātāji ir brīvmūrnieki vai viņiem tuvu stāvošas personas.

Francijā iznākusi Ž. de Boistela grāmata „Rotary-Club et Franc-Maçonnerie”. Tanī aprakstīta rotāriešu kluba kārtība, viņu mērķi un sadarbība ar brīvmūrniecību. Turpat uzdoti visi rotāriešu kluba galvenie darbinieki. Pēdējās ziņas ņemtas no 1935. g. pārskatiem. Saskaņā ar tiem konstatējams, ka direkcijas komitejas lielais vairums ir brīvmūrnieki. Tāpat padomdevēja komitejā Cīrihē ar prezidentu Dr. Poteru priekšgalā

ir tāds pats sastāvs. Pēc „Der Weltkampf” 107. nr. 1933. g. rotāriešu klubi Vācijā stāvēja sakarā ar 14 žīdu organizācijām.

Ir skaidrs, ka brīvmūrnieki, sēdēdami rotāriešu klubos, visur un vienmēr rīkojas vienīgi saskaņā ar savu augstāko centru. Žīdi kā brīvmūrniecības vadopi ar visādiem līdzekļiem atbalstīja rotāriešu klubu dibināšanu. Ir zināms, ka amerikāņu baņķieri šādām vajadzībām asinēja lielas summas. Bez tam viņi uzturēja kā brīvmūrnieku, tā rotāriešu presi. Liela daļa laikrakstu bijušā Austrijā un Francijā, saprotams, vairs neiznāk.

Rotārieši, darbotamies savā klubā, padoti pārbaudei un izlasei. Viņus novēro un pēc tam par viņiem spriež, cik tālu viņi nobrieduši, derīgi un „pakalpiģi”, kā rotārieši mēdz sacīt, internacionālai politikai. No biedriem gūst informāciju resp. vajadzīgās ziņas. Tā kā rotārieši reprezentē savā klubā visādas grupas, tad, sanākot kopējās pusdienās vai brokastīs, dzird, kas notiek vienā otrā sabiedrības daļā. Tie, kam uzdots savākt ziņas, iztaujā un slepeni ziņo pēc norādījuma. Tā nereti rotāriešu klubi kalpojuši arī visādi izspiegošanai.

Iestājoties klubā, pierakstās par kandidātu. Paiet vairāki mēneši, kamēr uzņem par biedru. Tas atkarājas no tā, cik kandidāts ir pazīstams un atbilst rotāriešu prasībām. Galvenā lieta, ka nevienam rotārietim pret kandidātu neceļ iebildumus, jo uzņemšana paredz vienbalsīgu lēmumu.

Rīgā rotārieši sanāca ik nedēļas O. Svarca restorānā, Liepājā — Pilsētas viesnīcā. Par 5 gadu rotāriešu darbību Latvijā „Jaunākās Ziņas” 1937. g. 19. martā ievietots raksts ar virsrakstu „Rotārieši aicina kalpot vienprātībai”: „Sarikojumā Baltajā namā ieradās kluba biedri ar dāmām un viesiem, kopskaitā 100 personu. Kluba prezidents prof. Dr. theol. L. Adamovičs apsveica klātesošos un uzrunā atzīmēja kluba mērķus — veicināt sadarbību starp dažādu arodu pārstāvjiem, liekot godīgumu par pamatu arodu darbībā un savstarpējās attiecībās. Svētku dalībnieki valsts prezidentam K. Ulmanim nojēma nosūtīt telegrammu. Tālāk pilsētas vārdā klubu apsveica pilsētas galva R. Liepiņš u. t. t., kluba sekretārs zvēr. advokāts V. Voits sniedza pārskatu par kluba 5 gadu ilgo darbību. Nolasīti 200 referāti, veicināti sabiedriskie un labdarības pasākumi u. t. t., biedru skaits patlaban sasniedz 74.”

Nobeidzot šo apcerējumu, jāatzīmē, ka latviešu patrioti vienmēr ar neuzticību raudzījās uz rotāriešiem un citām internacionālām organizācijām. Ja kāds izšķīrās par iestāšanos, tad viņu vilināja personīgie labumi. Varbūt viņš neapzinājās, kādai tumsai varai viņš pakļaujas, kļūstot par žīdu brīvmūrnieku kalpu. Ja varbūt viens otrs mazāks ierēdnis savu soli neizprata, tad bijušiem Ulmaņa ministriem, deputātiem un ārlietu ministrijas darbiniekiem gan bija zināms, ko viņi dara. Latviešu nacionālai lietai viņi nav kalpojuši, bet sekmējuši maldīgās orientācijas — angļu un amerikāņu žīdiskā internacionālisma nostiprināšanos tautā. Sf.

PRECĪBU VALGOS

S T Ā S T S

(6. turpinājums.)

Berta Biezāda bija dzīvojusi trūcīgos apstākļos. Viņas vīrs bija strādājis fabrikā un, Marijai vēl diezgan mazai esot, miris. Tad māte bija izstrādājusies visādus darbus, lai izaudzinātu meitiņu, līdz pati var nopelnīt maizi. Sai laikā viņa bija strādājusi Viļķa restorāna virtuvē un savās atmiņās vienmēr vēl jūsmoja par šo brīnišķīgo laiku, kur tik daudz bijis garšīgu ēdienu, tik daudz cepamā un vārāmā. Viņai likās, ka lauku mājās bija neztukšojami ēdienu apcirtni.

Protams, ka Grāpišos neviens nedrīkstēja zināt par mātes trūcīgo pagātņi, tā jau Rīgā bija norunāta lieta. Vajadzēja izgudrot kaut ko tādu, par ko visi laucinieki brīnās un sāk abas cienīt.

Tāpēc viņas abas norunāja, ka stāstīs visiem cilvēkiem, ka Marijas mātei ar tēvu piederējusi lieltirgotava, bet tēvs nelaimīgi iemīlējies kādā italiešu dziedātājā — tā viņas bija lasījušas kādā romānā, — devis tai milzīgi daudz naudas un, kad italiešu aizbēgusi no Rīgas, tad nošāvis. Apskatot veikala grāmatas, izrādījies, ka tam milzīgi parādi un tas bankrotējis. Tā māte nonākusi diezgan grūtos apstākļos, kaut arī savs mazumiņš viņai vēl bijis.

Šo stāstu viņas stāstīja jau pirmajā vakarā. Marija tieši pašam Grāpītim, bet māte saimes istabā pie vakariņu galdā.

7.

Berta jau pirmajā vakarā bija ieguvusi visas simpatijas saimes galā. Lauku cilvēkiem patika šī dūšīgā sieva, kas prata tik daudz runāt un par visu ko stāstīt. Viņa tos valdzināja arī ar to, ka dzīvē viņai bija tik raibi klājies. Iedomājies: bodniece, bagātiece, vīrs iemīlās italiešu, bankrotē un nošāvas! Un viņa tik lieliski par to stāstīja, reizēm pat asarām acīs. Kur tu otru tādu sievieti ņemsi! Pie tam viņa palika saimes galā, nebija nemaz lepna un negāja saimnieka istabā, kur atradās Marija.

Otrā dienā viņa apstaigāja mājas. Tur viņai brīnumu bija bez gala. Tik lieli lauki, tik labi viss audzis, kāda bagātība! Viņa gribēja, lai saimnieks pats visu parāda. Rudzu tīrumu plašums pats par sevi viņai neko nenozīmēja, bet viņa prasīja, cik kilogramu tas dodot maizes un cita ēdamā. Viņa interesēja vienīgi ēdienu gatavais veids.

Grāpītis kasīja pie deniņiem, savilka pieri grumbās, uzlika plaukstu virsū, domīgi runāja:

„To jau neviens nevar no galvas izrēķināt. Man tad jāaprēķina, cik būs labības no katras pūrvietas, cik mārciņu iznāk no pūriem, bet tās jāaprēķina kilogramos. Tad

jāpaprasa maizniekam, cik miltu vajadzīgs kilogramam maizes. Tas jau turpat trīs dienu darbs, rēķinot uz papīra.”

Bet viņiem, ne lūgts, ne aicināts, bija pievienojies Jozis. Tas smiedamies braucija ūsas un lielījās:

„Oja! Kas tad tur ko neizrēķināt!”

„Tu vari izrēķināt, tu?” brīnījās saimnieks.

„Uz vietas! Un galvā!”

„Arī šo kviešu lauku?”

ALFREDŠ KVĀLIS

SĀPJU CEĻŠ

1942. g. 13./14. jūnijā.

1.

Saule, paslēpi savu spožumu,
Pukes, aizveriet ziedu košumu —
Nav vairs ko rotāt.

Putni kliegdami bēg aiz apvāršņiem,
Projām laizdamies, un vairs nava tiem
Dziesma dota.

Baiga diena nāk pašā vasarā,
Jāņu vainagi samirkst asarās —
Kas ies vairs rotāt?

2.

Ņem sāpju ceļu nu zem kājām
Un mācies stipra būt un ciest,
Kad izdzītai no tēva mājām
Tev dzimtās zemes saule dziest.

Ņem sāpju ceļu, tauta mana,
Uz nezināmu pusi mīt,
Jo asarām vairs nebūs gana
Pār izkaltušiem vaigiem līl.

Tās nenozāvēs vēji sveši,
Tās nenopūtīs itnekas,
Ies pāri lumši padebeši
Tev tā kā čūskas šnācošas.

Būs prātā nakts! tā nakts visbaigā,
Kur cauri vējas pūces vairs,
Kad tava mocītāja vaigā
Bij palicis tik zvēra naidis.

Kas negants, skaidrā asinsslāpē
Tev pretī urbās pikts un ass
Un priecājās, ka līnisti sāpēs,
Kā saļimst puķes nopļautas.

Tu gāji... nē! tad tevi dzina
Un sīta tie... un drūms un baiss
Un nospiedošs kā pielietis svina
Bij pilns ar bērnu vaidiem gaišs.

Tos neizkļiedināt nevienam,
Un neapklusināt nekad,
Līdz atmaksa nāks sāpju dienām —
Tik tad.

3.

Saule, paslēpi savu spožumu,
Lai es neredzu puķu košumu,
Lai es nedzirdu putnu valodu,
Lai es palieku akmens nekustīgs,
Lauku ceļmalā zemē ieaudzis.

Baiga diena klāt pašā vasarā —
Jāņu vainagi samirkst asarās.

„Ak šitie ir kvieši?” izsaucās Berta. „No tiem jau cep baltmaizi. Vai, kā man garšo pašu cepta baltmaize! Tā izkūst mutē kā šūnu medus, it īpaši, ja tāda lielāka sviesta piciņa virsū!”

„Nu saki, gudriniek, cik te būs maizes?” dusmīgi vaicāja saimnieks, apvainojies par Joža lielīšanos.

„Septiņtūkstoš piecsimt... divdesmit baltmaizes kukuļi!” acu nepamirkšķinājis, kļiedza Jozis. Saimniekam pavērās mute par tādu bezkaunību.

„Vai Dieviņ, Jozīt!” izsaucās Marijas māte, „tas jau pieci gadiem. Un ja tos izceptu — nu teiksim kļiņģeros? Cik tad?”

„Divi miljonī!”

„Un kūku? Dieviņ, cik kūkas garšīgas!”

„Septiņi miljoni kūku!” skanēja noteikta atbilde.

„Redz, cik labi Jozis zina!” Berta pagriezās pret saimnieku. „Kūkām taču jāiznāk vairāk, jo tām nevajag tik daudz miltu, bet jāpiesit labi daudz olu klāt, jāpieliek sviests, krējums, kā zemnieku mājās netrūkst. Milti kūkām tīrais nieks. Tāpēc taupīsim miltus un cepsim labi daudz kūku!”

Saimnieks gan gribēja teikt, ka vajadzēs pusmiljona vistu, lai tik daudz kūkām piedētu olas, bet tai vietā nevarīgi pamāja ar roku, sacīdams:

„Mēs, zemnieki, jau gan kūkas neēdam. Jāsmejas būtu par tādiem pļāvējiem, kas ietu pļāvā kūkas saēdušies!”

„Es jums izcepšu tādas kūkas, ka pļāvēji laizīs pirkstus ēdot!” Berta pati gardi smējās un piegāja pie cita tīruma. „Bet kas tad tās par spuriņām?”

„Tās auzas,” paskaidroja Grāpītis.

„Mēs tās zirgiem dodam,” piebilda Jozis.

„Zirgiem? Vai jums prāts? Tādu labu mantiņu! Vai Dieviņ, cik garšīga pārslu biezputra, ja to labi izvāra un ēd ar sviestiņu vai karstu pieniņu! Nē, to mēs paši apēdīsim.”

Nu Grāpītim pietika. Viņš saskaitās par tādu runāšanu, atvēzēja ar roku un gāja projām.

„Man te vairs nav ko klausīties. Lai Jozis jums izrēķina. Viņš jau zina no galvas, ko jūs vēlaties.”

Berta apstulba un nesaprašanā raudzījās aizgājējam pakaļ.

„Saimniecīņ, znotiņ, par ko jūs tā apvainojāties? Paliectiet taču, parādiēt man savu bagātību!”

Viņš neatbildēja.

„Par ko viņš tā noskaitās, Jozīt?” viņa nelaimīgi vaicāja. „Vai viņam bail, ka es tās auzas viena neapēdu? Lai ēd pats! Mēs sev pagatavosim ko labāku.”

Viņi nonāca pļavas malā, kur patlaban ganījās ganāmpulks.

„Vai šitais ar pieder Grāpīšam? Vai Dieviņ, Jozīt, tad jau viņš bagāts kā ķeizars. Kas te gaļas dzīvsvārā, Jēziņ, kas te gaļas!” Par dzīvsvāru runājam viņa arī bija dzirdējusi Viļķa virtuvē. „Nu tik būs noēšanās! Bet es gan nemaz nezinu, cik tāds lopiņš izdod? Cik tas lielais bullis izdod?”

„Ko izdod?” Jozis nesaprata. „Tam nekā nav ko izdot.”

„Nu, cik maltītes var iztaisīt? Cik bifštēku un cepešu iznāk no viena tāda lopiņa? Neierēķinot ne kāju, ne aknu, ne kuņģa; es to ekstrā apstrādāšu.”

„Ak tā! To? To es tev pateikšu kā nieku! Es reiz biju klāt, kad miesnieks vērsi kāva. Viņam iznāca — vai ziniet cik? — Trīstūkstoš bifštiku un divsimt deviņdesmit cepešu.”

„Vai redzi, kāda gaļas bagātība! Es jums izcepšu tīrā sviestā tādus bifštēkus, par kādiem jūs neesat ne sapņojuši. Bet kas buli nokaus? Tu?”

„Es gan ne. Un par to nav ko domāt! Saimnieks neatļaus.” Tik daudz par gaļu runājot, arī Jozim uznāca liela ēšanas kāre. Viņš piegāja Bertai cieši klāt, saņēma rokā viņas miksto elkoni. „Bet kāds jēriņš vai teliņš gan noderētu. Izprasiet tikai saimniekam, tad es kā cāli to noduršu! Izdriet gan to, mēs tik ilgi neesam svaigu gaļu ēduši.”

„Neesat ēduši un gavējat, kad apkārt skraida dzīva gaļa? Ak tā! Jums jau te nebija neviena, kas prot labi izcept. Es to protu „primā un ekstrā”, kā mēdza teikt pavārs Viļķa restorānā.”

„Tu esi saimnieka nākošā sievas māte. Kā viņš drikstēs tev liegt? Tikai labi mīļi apvārdo! Saki, ka visi citi saimnieki kauj teļus un jērus kā cāļus.”

Viņi abi priedējās un skaļi smējās, spieda rokas, it kā būtu ko laimīgu atraduši. Abiem skanēja ausis: Nu tik būs izēšanās!

8.

„Kas? Ko?” uztraucās Grāpītis un pietvīka sarkans sejā. „Svaigu gaļu vasaras vidū, darba dienā? Kur tas redzēts! Vēl jau ir diezgan žāvētās cukas gaļas no pagājušā rudens. Lai sukā tik to! Kad tā būs cauri, tad redzēsīm...”

Berta nepadevās un izlietoja visu savu runas mākslu, lai ietekmētu sakaitināto saimnieku. Viņa jūsmoja par gardumiem, cepešiem, klakšķināja ar mēli un stāstīja ar siekalainu muti par virtuves brīnumiem. Viņš pats un strādnieki būšot divreiz stiprāki, ja labi saēdīšoties gaļu. Tikai jānokaujot tāds teliņš un jānovelkot āda pār acīm. Jozis to izdarīšot brīvlaikā.

Grāpītis palika ciets kā sētas miets un nepiekāpās. Viņš noteikti paskaidroja, ka neviens no teļiem neesot kaujams. Vecāko izaudzēšot par sugas vērsi, divi citi esot īstas sugas gotiņas, bet vājāko uz rudens pusi uzbarošot un pārdošot. Lauku saim-

Jozis gāja sameklēt cūku kaujamo dūci un ilgi to trina uz tecilas.

niecībā viss smalki izrēķināts un vēdera kārumam neko neaudzē!

„Te, Grāpīšos, nekad vēders nav bijis par zelta teļu. Un tā paliks.”

Marija, kas bija paslepen klausījusies, pienāca pie Grāpīša un nevainīgi apvaicājās, par ko tad šie strīdoties.

Nu māte sadziedāja tādu gaudu dziesmu, ka vecajam darba rūķim ausis sarka. Saimnieks esot pārāk skops, mērdējot gājniekus badā, viņa — nākošā sievasmāte — tam nekas neesot.

Bez šaubām, Marija nostājās mātes pusē, aizstāvēja to:

„Mātei taisnība! Skops jau nu gan tu esi. Iedomā, mana māte atbraukusi ciemos un mēs viņu nemaz neesam pacienājuši. Tik daudz jau nu vajadzēja prasties lauku saimniekam.”

Marijas vārdiem tomēr bija liels spēks. Tie tūliņ ietekmēja spītīgo vīru, ka viņš jūtās pat drusku nokaunējies un, Marijā nemaz nepaskatījies, tikai teica:

„Nu, lai tad Jozis nokauj kādu jēru, tādu mazāku.”

Viņš pameta ar roku un aizgāja.

„Ūja! Kas tur no jēra būs? Tur jau viņiem nemaz neiznāks. Tad jau to mazāko teļu!” runāja Marija.

Grāpītis pameta ar roku, ka nemaz negrib runāt.

„Teļu, tikai teļu!” teica Berta. „Viņš jau atļāva.”

Viņa tūliņ steidzās sameklēt Jozi, kas vēl gulēja diendusā, lai tas nokautu teļu, kamēr lopi vēl nav ganos.

„Vai es neteicu, ka saimnieks dos!” gavilēja Jozis, gāja sameklēt cūku kaujamo dūci un ilgi to trina uz tecilas.

Jozis gribēja saķert vienu no jaunturamajām telēm, bet Bertai tās nelikās diezgan apaļas. Lai nokaujot to jauno bullēnu, tas esot vismīkstākais. Jozis apmeta tam valgu ap galvu, vilka uz priekšu. Bullēns negribēja labprāt iet, iecirtās ar kājām mēšlos. Berta sita ar rīksti, ejot nopakaļus. Jozim pēkšņi uznāca bailes, viņš apstājās.

„Bet tu par to atbildēsi!” viņš spītīgi teica.

„Runā kā spoks! Kas tad tev prasis atbildību, ja atļauja man dota?”

Tā viņi aizveda lopiņu uz ratnīcu, kur Jozis pierādīja savu miesnieka mākslu.

Apmēram stundas ceturksni vēlāk saimnieka istabā raudādama ieskrēja Līna. Pats snauda, iegāzies tāpat ar visām drēbēm gultā uz segas. Pa puspavērtiem plakstiņiem ieraudzījis Līnu dusmīgu un raudās, viņš palēcās sēdus.

Viņa, neviena vārda neteikdama, atraisīja savu tumšo salāpīto priekšautu un svieda saimnieka virzienā. Tas nokrita zemē.

Grāpītis piecēlās kājās.

„Līniņ, kas ar tevi?”

Viņa neatbildēja, tikai stiprāk šņukstēja, norāva tumšo lakatu no galvas, piegāja pie spoguļa, rokām sabraucīja matus atpakaļ uz galvas, tad uzseja baltu svētdienas lakatiņu, ar plaukstu nosukāja brunčus.

Tas nu nav pa jokam, saimnieks noraižējies domāja. Britiņu nogaidījis, teica:

„Līna, nu runā taču, kas noticis? Kas tev prātā?”

Nemaz nepaskatīdamās uz saimnieka pusi, viņa ar pūlēm mēģināja pateikt:

„Tā—tā rī—rīdziniece tur jauno bullīti pie kājām un Jozis, svilpodams un visādi izrunādamies, velk jau ādu nost!”

„Jauno bullīti? Nevar būt! Es viņus abus piekaušu un aiztriekšu no mājām.”

„Tu jau viņiem esot atļāvis!”

„Mazo jēriņu es atļāvu!”

„Nu tad tiec pats galā ar viņiem! Manas acis tādos darbos ilgāk nevar noskatīties.”

Viņai atkal izsprāga asaras no acīm. Skaļi šņuksti sekoja, bet tos tā apspieda.

Cik ļoti Līna rūpējās par viņa mantu, domāja Grāpītis, vairāk nekā viņš pats. Laba gan tā Līna! Jāsamierina un būtu jāpateic kaut kas tāds, kas viņai liktu saprast, ka varbūt tomēr viņu apprecēs, bet nevis kādu tur atskrējušu Mariju. Tad viņai bēdas pāries, un labāku laiku cerībās arī viņam pašam būs mierīgāk ap sirdi. Vajadzēja jau to agrāk izdarīt, bet tagad gan pats pēdējais laiks. Jau tādēļ vien būtu jāsaderinās ar Līnu, lai tādā veidā izgaisinātu Marijai un īpaši tās enerģiskajai mātei visas cerības par precēšanos. Viņš pateiks Marijai, ka Līnai jau senāk solījies, kad viņas vēl nemaz te nebija.

(Turpinājums sekos.)

TĀS IR BOLŠEVIŠMS

SEŠI UN
TRĪSDESMIT VIENA
SIMTDALA METRA

Es pamodos no dzīvokļa durvju dārdēšanas. Rudens rīta blāvā gaisma ieplūst sētas akā. Es dzirdu, kā ienācējai metas virsū mūsu dzīvokļa „atbildīgā ģimniece” — veca, dilonšlīma tabakas fabrikas strādniece. „Ar galvu, ar savu galvu dauzi, vecais suns!”

„Pati tu suns. Dzērumu vēl neesi izgulējusi?”

Atnācējai palīgā no istabas spiegdama izlido viņas hysteriskā meita — grāmatvede. Istabā saceļas tāda kliegšana, ka nekā vairs nevar saprast...

Šai šausmīgajā dzīvoklī, kur katru dienu modina ķildīgo sievu kliegzieni, es irēju „seši un trīsdesmit vienu simtdaļu metra dzīvojamtelpas”. Šis aizgalds caurstaigājamā istabā atdalīts ar manu un kaimiņu skapi, bet durvju vietā uzkārtā gultas sega. Šeit ir tumšs, un tikai dienas vidū saules stars, atspoguļojamies pretējās ēkas logos, met savu gaišo ēnu uz manu galdu. Bet tas ilgst divas minūtes...

Cetrās istabās ar gaiteni, kas neizejami pieblīvēts ar dažādām grabažām, nerimīga un viltus pilna kaŗa attieksmēs dzīvo desmit cilvēku. Esmu pārliecināts, ka mūsu dzīvokļa griesti nodzeltējuši no žults un sasprēģājuši no lamām.

Nespēdamas pārkliegt izgīdušo tabakas sievu, grāmatvede un viņas izplūdušā mamma atkāpjas uz virtuvi, izturēdamas arjergarda kaujas.

Vecene sūdzas meitai:

„Lai viņi nolādēti ar savām rindām un bodītēm. Stundu nostāvēju pēc maizes, tad vēl stundu pēc piena. Trīs cilvēki bija vēl priekšā man, kad aprūka piena. Gaļa — kauli vien. Maize sakaltusi. Kaut viņi nosprāgtu! Divas stundas četrdesmit rindās šai aukstumā...”

Cauri istabai aiziet uz virtuvi kaimiņiene. Viņa trīsdesmit piecus gadus veca. Viņa noveco un patērē daudz laika cīņā ar grumbām. Viņa ir bijušā muižniece, bet tagad strādā ambulancē par reģistrētāju. Tiesa, no muižniecīgā viņai nav atlicis daudz: vecs, notaukots „priekšrevolūcijas” kimonio un pāris nepareizu franču fražu.

Atbildīgā ģimniece viņai uzbrūk jau durvis:

„Bet jūs, lielmāte, gāzi izdedzinājusi, neaizmirstiet arī pierakstīt!”

„Es nesaprotu, par ko jūs runājat, Darja Semjonovna?”

Viņas ilgi strīdās par gāzes skaitītāja vienībām. Viņu sarunas vērtība nav liela, jo 10 vienības maksā 3 kapeikas.

Pie dzīvokļa durvīm skan zvans, izdzēsdams smirdīgo ķildas liesmu. Piecas reizes... Tas ir man. Es uzmetu plecos mētelī un dzirdu:

„Celieties, te nav sulaiņa, kas jūsu vietā atvērtu...”

Es atveju durvis, un pa tām kā zaltis ielien kustīgais tiesas izpildītājs.

Viņš nosēžas uz krēsla un ļaunām acīm ātri apčamdā manu kaktu.

„Jūsū dēļ, pilson, man jāzaudē izejamā diena, lai varētu jūs notvert. Vajag būt sirdsapziņai... Vai tūlīt maksāsiet? Ko? Vai šodien tikai esat piedzimis? Pēc izpildraksta 1500 rubļu un tiesas izdevumu 68 rbl.”

Viņš izvelk notraipītu lapu... Jā, priekš gada apgāds man izsniedza avansu par grāmatu. Grāmatu pārstrādāja trīs redaktori, un pēc tam Glavlit's nokāva. Tiesa, kuŗa

es pat nebiju klāt, lēmusi, ka man jāatmaksā visa nauda. Bet man nav naudas. Sen jau nav. Rokas neatlaidis, es katru dienu strādāju līdz iespēkam. Bet manus darbus neiespiež, jo viņiem par maz bija sakropļot un nokaut manu romānu, viņi vēl iespieda rakstu, ar ko man uzvēla visus nāves grēkus. Pēc šā raksta apgādu un žurnālu durvis man slēgtas. Es esmu formālists, bet ne padomju rakstnieks...

Nav nozīmes par to stāstīt žultainam ierēdnim, kas kā suns spējams pa pilsētu, iebiedēdams un atņemdams naudu cilvēkiem, kuŗus viņš jau sen uzskata par blēžiem un zagļiem...

„Pašlaik man nav naudas... Man ir 20 kapeikas...”

„Kas tad jūs par rakstnieku, ja jums nav naudas? Visādu bleķi rakstāt, tad arī nav naudas... Vajadzēs aprakstīt mantas, pilson... Tā. Divi skapji...”

„Nevis divi, bet viens. Otrs pieder kaimiņienei.”

Tagad sāk brēku muižnieciskā dzimuma kaimiņiene, kas noklausījusi sarunu.

„Darja Semjonovna! Darja Semjonovna! Es jūs, kā atbildīgo ģimneci, lūdzu sniegt paskaidrojumu. Man grib aprakstīt visas mēbeles. Aplieciniet, ka skapis pieder man, bet ne pilsonim Ivanovam!”

Tiesu izpildītājs, degunu paraustījis, nosēžas pie galdā.

„Galds — ozola imitācija... viens...”

„Galds jums nav tiesības aprakstīt. Ražošanas rīks.”

„To, lūk, zināt, bet ka jāmaksā pēc izpildraksta, to nezina? Mācītie... Viens skapis... slavu...”

Viņš ilgi stāv, manu skapi aplūkodams.

„Par tādu skapi vairāk par 100 rubļiem, pilson, nedos, bet izpildraksts par pusotra tūkstošiem... Dodu jums nedēļu laika... Pēc nedēļas nodošu tiesai... bet tiesa pie-

spriedīs sešus mēnešus spaidu darbos. Ar tādām lietām nejokojiet, pilson!”

Viņš aiziet, pa ceļam noklausīdamies sūdzībās par mani, kuŗas viņam čukst tabakas sieva tai cerībā, ka viņas vārdi palīdzēs mani drīzāk iesēdināt cietumā.

Es eju uz vannas istabu mazgāties. Gaiteni tabakas sievas meita, nikni pārkrāsota gaišmate, rīta svārkos tīdamās, kaut ko gredomama, iekārusies telefonā.

Grāmatvedes māte paskatās vannas istabā, no kuŗas esmu iznācis, un klusi ruc:

„Te sulaiņa nav. Kas jūsu vietā nokops...”

Es klusēdams ņemu lupatu un uzslauku trīs pilienus ūdens vannas istabas veco dubļu jūrā. — Tabakas sieva aizsūta mazo mazdēlu ar tukšām degvīna pudelēm. Viņš, aiznesis divas pudeles, saņems rubli un nopirks maizi.

Mājās nav ne graša. Tupeles šļūkdama, viņa velkas uz virtuvi un rēc uz grāmatvedes māti:

„Vai vieglāk nevari savus gludekļus sviest uz krāsni?”

„Vai tad tā tava krāsns?”

„Ne mana, bet padomju.”

„Daudz tev tavas padomes devušas? Diloni deva. Lūk, tādēļ tu esi tik nikna kā suns. Lūk, arī nosprāgsi...”

„Vispirms vēl tavās bērēs uzzdīvošu. Tev mani nepārdzīvot. Skat, tūska jau žņaudz...”

„Vai, kā nepārdzīvosi! No tukšām pudelītēm ilgi nedzīvosi. Lūk, tava padomju vara!”

„Klusē, vecā kontra! Visu zinu. Vienmēr pie popiem eji.”

„Un eju, un eju! Un šodien vēl iešu.”

„Svētspuldzīti dedzini. Lūk, paziņošu ugunsdzēsēju sardzei.”

„Kamēr tu uz sardzi, es milicijā paziņošu, ka tu ik dienas dzer vienā dzeršanā.”

Nabadzība, nolādētā un mūžīgā kā šis tabakas sievas dilonis! Nabadzība diendienā, — lūk, kas viņas piesūcinājis pilnas niknuma. Pilnīgi, uz mūžu. Līdz pat pēdējam nāves vaidam viņas ēdisies cita uz citu. Visu savu naidu no rindu aukstuma, no tukšajiem veikaliem viņas sanes savas alas nokvēpušajās sienās un šeit to izgāz uz saviem kaimiņiem. Pārskaitušās viņas sit bērņus un kaķus, un viņu pārvērtējās seļās es redzu: trūkuma āprātīgo nogurumu, fabriku un kantoņu apvainojumus.

„Komūnālais dzīvoklis” — tā ir „sociālistiskās sabiedrības” šūniņa, kur jāvalda likumam: „visi par vienu un viens par visiem”, kur jāzied draudzībai un izpalīdzībai. Bet šeit daudzus gadus valda tikai viens princips: „cilvēks cilvēkam vilks” vai „visi pret vienu un viens pret visiem”.

„Jauno cilvēcisko attieksmju” vietā šeit izplešas zvērīgs naidis. „Izpalīdzības” vietā šeit cilvēki dienām un naktīm gudro nelietības, cits par citu raksta apmelojumus, vazā kaimiņus pa „biedru” un „tautas” tiesām. Un nevar vien sagaidīt, kad „sociālistiskās kopmītnes brālis” beidzot taisīsies prom uz viņu sauli, lai tad iegūtu viņa alas smirdīgo kaktiņu.

No šīs stadulas, kur piespiesti sadzīvo ļaunais cilvēku bars, tev nav kurp aiziet. Tu vilksi savas dienas, kamēr nomirsi, svešo naidā noslāpis, kad tavai kaimiņienei par prieku (ak, beidzot) atbrīvosies tavi 6,31 kv. metri!...

Spalvas vīri futbola laukumā

Parasti notiek tā, ka futbola spēlē vai ringā boksējas sportisti, bet viņu spēli un cīņas apraksta un vērtē spalvas bruņinieki — sporta žurnālisti vai citi aicināti un neaicināti avīžnieki. Un tad nu bieži gadās, ka pēdējie ar savu vairāk vai mazāk kompetento kritiku sagādā sirdssāpes un dusmas sportistiem. Lai par tām dotu pelnītu gandarījumu, mūsu avīžnieki nolēmuši paši drīzumā stāties sportistu gaitās, izvēloties populārāko vasaras sporta veidu — futbolu. Tātad sen gaidītā sacikšu dienā Kieģeļu ielas sporta laukumā avīžnieki spēlēs futbolu, bet sportisti varēs šo spēli noskatīties un kritizēt. Ir skaidrs, ka viņiem pievienosies arī pārējie rīdzinieki, jo kuŗš gan nevēlēšies redzēt pazīstamus avīžu laudis tādās neparastās gaitās, kas sola daudz jautrības un pārsteigumu!

Kādas figūras tad īsti redzēsīm futbola laukumā? Tas ir jautājums, kas interesē visus. Lai uz to atbildētu, „Laikmeta” līdzstrādnieks, izmantojot paziņas un draugu būšanu, šinis dienās iekļuva bij. ASK laukumā. Pirmais, ko viņš te pamanīja, bija kāds ducis vīru raibu raibajās drānās, sākot ar futbolistu treniņa tērpu, līdz laša krāsas virskrekliem, svitrotām vizītvārku vai galifē biksēm un spožām lakkurpēm. Visi viņi sarkaniem un piepūstiem vaigiem un dīvainiem brēcieniem sirdīgi dzenāja pelēku futbola bumbu gluži tāpat, kā to paraduši mūsu futbolisti. Savādajā sabiedrībā ielūkojies, mūsu līdzstrādnieks drīz vien ievēroja vīru ar spožu kā saule galvas virsu, kas elastīgiem un vijīgiem lēcieniem mēģināja sasniegt bumbu, pirms tā nav iešāvusies tieva un brūnacaina ūsaiņa sargātajos vārtos. Šim vīram noteikti vajadzēja būt „Laikmeta” atbildīgajam redaktoram Eduardam Tūbelim, kuŗa soļa elastībā bija redzams ilggadīga maratonista stils, bet vijīgumā — daiļslidotāja noblese. Nebiju vīlies — tas tiešām bija Tūbelis, kas šeit bija ieradies ar „Laikmeta” un latviešu kuŗavīru frontes laikraksta „Daugavas Vanagi” sastādīto vienību, lai tā trenētos grūtajai spēlei ar „Tēvijas” vienpadsmitu. Beidzot arī ūsainī pazīnu „Daugavas Vanagu” ilustrētāju — mākslinieku Frici Kļaviņu, kas zibenīgos kritienos un bumbas tvērienos centās spīdēt tikpat labi, kā savos modernajos zīmējumos, bet lēkšanā un sasprindzinātībā daudz nepalika pakaļ ne slavenajam Bebram, ne arī Lazdiņam. Kamēr viņu tā apbrīnoju, izdzirdu, ka kāds plecīgs vīrs spo-

žos stulmu zābakos laukuma vidū lēkā un sauc: „Erik, nerausties! Erik, speries virsū!” „Tas Ēriks var būt tikai Raisters,” nodomāju, „bet kuŗš — futbolists vai dzejnieks, vai abi divi kopā?” Pēc šaurās matu šķipsnas pierē un raga brillēm spriežot, iznāk, ka Ērikam jābūt dzejniekam, bet pēc tā, kā viņš spēlē par labās malās uzbrucēju — futbolistam. Jautājumu atrisina treniņos spēles tiesnesis — sporta reportieris un treneris Kārlis Krūklītis apgalvodams, ka šoreiz darišana ar dzejnieku, bet noslēpums pilnīgi atklāsies tikai sacikstē. Bēgdams no ceļa plecīgām vīram, kas izrādās par redaktoru Viktoru Līci un kuŗš patlaban bumbai dod tādu spērienu, ka tā ievaidās, saskrienos krūtīs ar dzejnieku Andreju Eglīti. „Vārti, vārti!” tas sauc un tiešām, apvezdams Tūbeli, viņš ar asu un zemu sienu iesit bumbu caur vārtsarga izplēstajām kājām tiklā. Kas to būtu gaidījis no tik maiga liriķa! Viņam daudz nepaliek pakaļ arī dzejnieks un kuŗavīrs Augusts Smagars un Aleksandrs Ancāns, kas, sviedrus slaucīdams un skriedams, smaida savu gaŗo smaidu. „Tikko elpu var dabūt pāri melei, kur nu vēl nosplauties,” saka „Daugavas Vanagu” redaktors Maksis Čulītis, kas šodien spēlē svītrināš vakartērpa biksēs. „Un turklāt kāds pa to burzmu man vēl nāvīgi saminis pleznas.” Ar elpas trūkumu cīnās arī divi Aleksandri — gleznotājs Krūka un feļetonists Liepa un citi spalvas brāļi. „Kaut tikai spētu līdz sacikstei iemācīties dziļo elpošanu, tad tā lieta ies, — viņi spriež, berzēdami apdauzītos ceļgalus un raudzīdamies pārējo lidojumā. Maģīgākais viņu vidū ir preses fotogrāfs Jānis Krieviņš, vārtsarga posteņī ar foto aparātu rokā: ar savu „Leiku” viņš vēl laikā pagūst ir uzņemt, ir atvairīt skaudri raidīto bumbu uz viņa sargātiem vārtiem.

Kamēr šī vienība trenējas un mācās dziļo elpošanu, dodos tālāk, lai uzmeklētu „Tēvijas” laudis. Taču visi laukumi tukši. „Laikam trenējas slepeni, lai sagatavotu pārsteigumu”, domā fotogrāfs, kad pēc velītīgām pretinieka medībām atgriezīamies redakcijā. Jādomā, ka Tūbelim pretīm aizsargos stāsies „Tēvijas” atbildīgais — Pauls Kovaļevskis un spēlē piedalīsies arī „Tēvijas” dzejnieki un rakstnieki — Fricis Dziesma, Andrejs Johansons, Vilis Lesiņš, Kārlis Eliāss un varbūt pat Kārlis Zariņš... Feļetonists Ačuks, kā dzirdēts, sargāšot vārtus. Viņš esot izpunktierījis jaunu bumbas ķeršanas tehniku, ko tas nevienamei vēl neizpauž. Ačuka biedrs — ilustrātors Rirdāns vairs zīmē tikai futbola bumbas, vārtus, spēlētājus un, saprotams, arī skatītājus.

Lai nu kā, spalvas vīru futbols būs ievēribas cienīgs notikums Rīgā. Sacikstes rī-

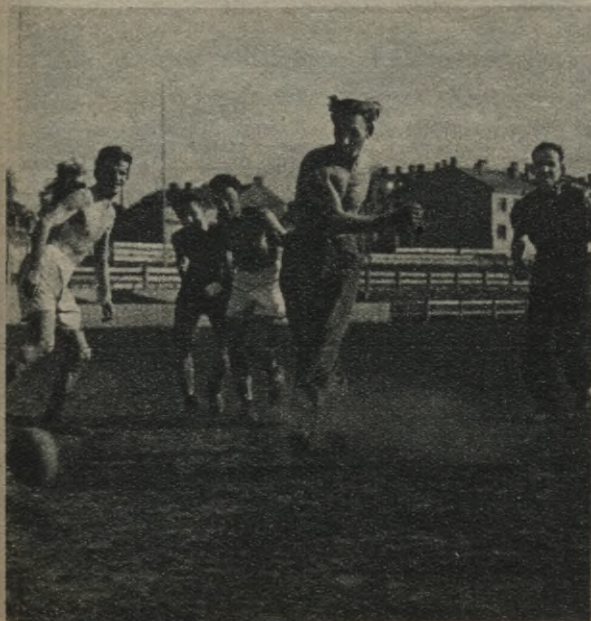
R. Plūme pie starta 1913. gadā, kad viņš jau guva vienu pēc otras pirmās vietas sacikstēs.

SPORTA JUBILĀRI

Rosīgā latviešu sporta biedrība „Marss” 16. jūnijā atskatās uz 35 darbības gadiem. Savā pastāvēšanas laikā biedrības vadība nenogurstoši rūpējusies nevien par latviešu riteņbraukšanas, bet arī citu sporta veidu izveidošanu. No biedrības aktīvo sportistu rindām nākuši arī daudzi pazīstami sporta darbinieki — Cekuls, Drugis, Rukss, Ķimerāls, Ukstiņš, Šulcs, Vilsons u. c. ar tagadējo latviešu sporta vadītāju Robertu Plūmi priekšgalā. R. Plūme savukārt 9. jūnijā varēja atskatīties uz savu pirmo startu, izcīnot 2. vietu priekš 30 gadiem sporta b-bas „Marss” trekā, kur viņš nevienu priekš, bet arī pēc pasaules kara — līdz pat aktīvo sporta gaitu izbeigšanai 1928. gadā — līdz ar Latvijas meistaru un rekordista godu izpelnījies dažu labu lauru vainagu. R. Plūmes tēvs — netaisnais Jānis Plūme sava toreiz 15 gadu vecā dēla pirmā starta gadā bija sporta b-bas „Marss” valdes priekšsēdētājs.

Sporta b-ba „Marss” savu 35 gadu pastāvēšanu 14. jūnijā atzīmē ar plašām riteņbraukšanas sacikstēm trekā. T.

katāji domājuši arī par citiem pārsteigumiem. Cik zināms, laukumā uzstāsies latviešu frontes teātra ansamblis, un spēies starpbrīdī sacentīties redakciju dāmas maiņas skrējienā. Vēl neredzētā sarikojuma atlikumu saņems Latviešu brīvprātīgo organizācijas komiteja un Tautas Palīdzība. P. Palape.

Vai tā dzejnieks Andrejs Eglītis domā pārspēt „Tēvijas” vārtsargu Ačuku?

Foto Laikmets

Šeit aizsargs Eduards Tūbelis un vārtsargs Fricis Kļaviņš grib spīdēt ar savu izsmalcināto tehniku. —>

Ko jūs gan teiktu, ja jūs ievestu kādā vientulajā ātrvilciena kupejā, liktu novilkt uzvalku, ietērptu vecā naktspidžamā un šādā izskatā jums būtu jāsoļo mājup no stacijas? Bet — par to jūs saņemtū čeku par

RM 10.000!

Tieši tā gadās Heinz'am Rühmann'am, kas visu savu mūžu ir bijis bikls un pieticīgs gāzes uzņēmējs, bet nu nokļūst naudas velna varā. Pēc daudzām dēkām gan izrādās, ka nauda vien nespēj cilvēku darīt laimīgu, bet kādēļ tas tā, to redzēsīm filmā „Gāzes uzņēmējs”, kur Heinz'a Rühmann'a partnere ir draiskulīgā Anny'a Onūra. Mūsu uzņēmumi rāda ainas no jaunās filmas.

NŪFRISKO ZELTS

Skarbi vīri labām sirdīm, maīgi veikalnieki nesegtiem čekiem, mīlīgas meitenes un panākumiem bagātas „pasaules dāmas” — ir galvenās personas raibajā dēku filmā, kas norisinās kādā romantiskā zeltraču pilsētiņā. Dēkaiņi un dienas zaļļi dzenas pakal zelta fantomam, zelta drudzis pārņēmis visu pilsētiņu, un katrs pūlas izrakt savu zelta bedri, līdz beidzot izrādās, ka tanī nav ne kriptaiņas spīdīgā metalla, bet atliek vienīgi tur aprakt visas veltīgās cerības un ilgas. Kamēr pilsētā plosās zelta drudzis, Franks Nortons cīnās par savu laimi un cenšas atmaksāt bagātajam un blēdīgajam pilsētas bankierim to neātaisnību, ko tas reiz nodarījis viņa vecākiem. Viņa dēkas risinās gan bagātajā bankiera namā, gan bezgalīgajā prērijā, gan mistera Bronsona trokšņainajā krodziņā „Pie Velsas prinča”, kur vakara stundās salasās klaidoņi un zeltrači, lai iedzertu pa glāzei un izvingrinātu savas smagās dūres.

Franka Nortona lomā redzēsīm Hanns'u Sohnker'u, viņa partnere būs Annie Markart, bez tam vēl piedalās Otto Wernicke, Gustav's Waldau's u. c.

Mīlā vecmāmiņ.

vitamīniem bagātā zaļā krāsa — salāti, spināti, skābenes. Zaļo loku saišķis smaržo veselīgāk nekā cēriņu klēpis, un zinu, tas ir ļoti nepraktiski, ka nolēmu redisu vietā nopirkt dzeltenu rozī. Taču, vecmāmiņ, nopirku arī Tevis daudzīnātās nātras, un diezēnis padevās iesašam garšīgs. Vienu daļu nātru ziedoju skaistumam, proti, pagatavoju matu ūdeni. Nātras siki sagriezu, pārleju ar vienu daļu ūdens, vienu daļu etiķa, vāriju 15 minūtes, izkāsu caur drāniņu un atdzisušo šķidrumu iepildīju pudelēs ziemai, līdz jaunajai nātru ražai. Varu būt droša, ka mati man tagad augs veselīgi, spoži un krāšņāki.

Vecmāmiņ, vai Tu zini, kā atšķirt svaigu oīu no vārītas? Vienkārši — šaubīgās oīas jādancina. Vārīta oīa nedejo gītu apli, svaigā tet ligodamās kā svīnga meitene.

Tad man Tev vēl jāpastāsta, ka es savam vecajam gludajam kostīmam uzšuvu divas lielas krokotas kabatas no cita auduma un esmu lepna par jaunū tērpu, izskatās jauki. Šovasar modē hūšot atkal atdarinātē priekšauti, ko var nēsāt arī kā apmetni. Tāpat daudz būšot izšuvumu. Maiga pašuvusi baltū audēkū jaku un priekšū izrotājusī ar ungarū moīviem. Es gan labāk izvēlēšos kādū latviskū rakstū.

Kā Tev patīk tērpi, ko noskatīju svētdien jūrmajā? Mode rāda, ko var uzbuti no maz drēbes, ja vien tābi grib. Sevišķi jauka ir bolero kleitīna divi krāsās. Oīra kleitū ir mazliet koketa un prasa ļoti slaidu vidukli, bet tik vasarīga! Taču, ja tērpu skāpi nav daudz, tad labāk pajauties uz veco, labo, drošo piegriezumu vienkāršās līnijās, pieņemot no modes jaunajiem priekšlikumiem tikai kādū neuzkriīgu līnesi — varbūt smailo izgriezumu un piato jostu.

Beī nu man jābēdz, jo jānītim tūdaī jādē veselīgā rupjo kviešu mīltū putra, kurai pieļaucu sākapatas dīles, lai vīrs aug dūšīgs.

Jeva

Hanns Sohnker's un Alexander's Golling's tēlo galvenās lomas kovboju un dēku filmā „Nūfrisko zelts”.

Ruzvelts Koro

Atbalstpunkti drīz tam rokā...

Piespiež Dienvidameriku...

Baltā nama kamīns kuļas...

Žīdi mudina: „Oī cores!”

Baltā nama kamīns kuļas,
Ruzvelts tur ar žīdiem buļās:
„Mister Morgentau un Baruch,
Ko nu vēlaties lai daru?
Zelta Amerikā daudz,
Kaut ar bezdarbs tautu žņaudz...”

„Kam ir daudz, tas vairāk vēlas —
Tās ir mūsu domas cēlās.
Sūti jeņķu tautu kaļā,
Paņem angļu salas varā,
Satriec jauno Eiropu,
Tad tik būsi ķeizars tu!”

Atbalstpunkti drīz tam rokā,
Eiropa — kā mednis kokā,
Tad ar dolariem un triku
Piespiež Dienvidameriku
Savos kaļakalpos nākt,
Žīdu laimes kaļū sākt.

Žiņas nāk no visām malām:
Simtiem kuģu jau pagalam,
Misisipi upes grīvā
Vācu zemūdenes dzīvo,
Un lai pilnāks bēdu pūrs,
Laizas lapās Makarturs!

Baltā nama kamīns kuļas,
Ruzvelts piepūš melu buļās:
„Mūs šīs ziņas uzmundrina,
Kaļš tāpat vien jāturpina;
Kad lec krastā admirāls,
Jūrā dodas ģenerāls!

Tankus cepsim kā uz pannas,
Kuģos pārtaisīsim vannas —
Tūkstošs dienā, divi — naktī,
Dolaru mums pilni kakti,
Lidmašīnas būvēsim,
Kas var skriet aiz debesīm!”

Bet kad britu imperija
Brūk kā vētrā veca aija,
Žīdi mudina: „Oī cores!
Ruzvelt, parād’, kāds tu pores,
Nesaki vis šabes gūt,
Kad var peņķu makam gūt!”

Tad ar žestu elegantu
Ruzvelts pievāc britu mantu.
Radot savu imperiju,
Nesmādē pat Austrāliju,
Jo, kad zaglis zaglim zog,
Saka, Dievam dusmas plok.

Z. Ciecārs.

Boļševiku direktors.

Padomjgvardistu Ernestu Vanci boļševiki
iecēla par fabrikas direktoru. Pēc nedēļas
sāka nākt vēstules ar viņa vārdu. Tām ap-
loksnēm, kuļām trūka apzīmējuma „direk-
toram”, viņš uzrakstīja: „Šitāds te ir šite
nezināms” un sūtīja pastam atpakaļ.

Nedēļu priekš savas iecelšanas viņš bija
fotografējies. Tagad viņš steigās pie foto-
grafa par jaunu uzņemties un lika iepriekš-
šējo plati iznīcināt. Viņš bija pārliecināts,
ka direktora godā tam būs pavisam citāds
izskats.

E.

„Pilnība”.

Boļševiku laikā visās tirgotavās bija
„sūdzības grāmata”. Reiz viens neapmie-
rināts pircējs uzstāj:

„Dodiet sūdzību grāmatu! Tūliņ rakstīšu
šo netaisnību iekšā!”

KRIPSS IEPAZĪSTINA EIROPIEŠUS AR STAĻINU.

Čerčila vietnieks un Staļina rokaspūsis misters
Kripss kādā sapulcē izteicās:

„Neitrāle eiropieši, esmu viņam (Staļinam) ap-
solījis Eiropu, ja gan, apsolīju. Nebaidieties, viņš
nav ne mazākā mērā bīstams!”

(Ostland-Bilderdienst.)

„Nav iespējams. Sūdzību grāmata jau pilna un at-
rodas pie veikalveža.”

„Tad aiciniet veikalvedi šurp!”

„Nav iespējams. Tas arī pilns.”

E.

Kad kas derīgs.

Padomju savienībā cītīgi apkaļoja it visu, kam
kāda sakarība ar Dieva vārdu. Tā no ikdienas sa-
runām visādi centās izskaust teicienu „paldies Die-
vam”. Kāds komjaunietis ieteica tai vietā lietāt
vārdus „paldies Staļinam”.

„Bet kā tad teiks, kad Staļins nomirs?” iejautājās
kāds mītiņa dalībnieks.

Komjaunietis apjukumā atbildēja:

„Nu, tad varēs teikt... paldies Dievam!”

Vienīgais lūgums.

1940. gada vasaras beigās Vilis Lācis iegāja jūrā
pie Bulduriem izpeldēties. Ūdens bija diezgan vēss,
un Lācim kājas savilka krampji. Tuvumā gadījās
kāds jūrmalas zvejnieks, kas ar laivu brauca zvejā.
Izdzirdis palīgā saucienus, zvejnieks steigās glābt
slīcēju. „Cik gribi par izglābšanu?” jautāja Lācis.
„Pudeli dzidrā un mazu uzkožamo!” — „Tik vien?”
pabrīnījās izglābtāis. „Es esmu tautas komisāru pa-
domes priekšsēdētājs Vilis Lācis un varētu tev...”
— „Nerunā, nerunā!” iesaucās zvejnieks. „Tagad
es pats redzu savu kļūdu. Nevajag man ne pus-
stopa, ne uzkožamā, tikai vienu gan es lūgšu: nesaki
nevienam latvietim, ka es tevi izglābu, no Dieva
puses nesaki!”

Kādēļ viņi klusē?

Cirka izrāde Padomijā. Arēnā ienāk klauns. Vi-
ņam pasniedz uz šķīvja ceptu cāli. Klauns noprie-
cājas un sāk ēst. Pilnīgs klusums. Pēkšņi no ga-
lerijas atskan jautājums: „Kādēļ tu klusē?” Klauns
turpina ēšanu. Tagad uztraukums pārņem visus ska-
tītājus, kliegzieni nerimstas. Beidzot klauns noliek
uz šķīvja apgrauztos kaulus un paziņo: „Es klusēju
tāpēc, ka ēdu, bet kādēļ jūs klusējat?”

Publika sapratusi, skan aplausi.

GPU.

Boļševiku vasarā Rīgā sastopas divi paziņas.

„Ko laba dari?”

„GPU!”

„Ko, vai tiešām tu strādā čekā?”

„Nē jel, — guļāju po ūļicam! Saproti krieviski:
pastaigājos pa ielām — bez darba.”

„Tad jau mēs kollēģi, es arī GPU!”

BOĻŠEVIKU LAIKĀ

(Viena epizode.)

Čekisti Rīgā apcietināja
Kalniņu, jo žīds liecināja,
ka Studentu rotā kalpojis
un pulkvedi Kalpaku pazinis.
Kalniņš to noliegt negribēja, —
viņu „pie sienas” likvidēja.

Apcietināja tad Zariņu,
Par to, ka pazinis Kalniņu.
Kad tas nespēja izskaidrot,
nekādus pierādījumus dot
kāpēc pazinis šo un ne citu, —
viņu aizdzina trimdā uz Čitu.

Ar to tā lieta vēl nebeidzās.
Drīzi vien čekā pierādījās,
ka Zariņu arī pazinusi
kādi, kas mājā tai dzīvojuši.
Tos itin visus apcietināja
un Sibīrijā nometināja.

Protiet nu paši, tautieši,
cik briesmīgi bij šie latvieši...
Boļševiki kļuva mošāki,
ka dzīvot nu tiem būs drošāki.

Erro.

PSRS RAŽOJUMS.
 („Lustige Blätter”.)

ILLŪSTRĒTS NEDĒĻAS ŽURNĀLS „LAIKMETS”. Izdevējs ARTURS FREIMANIS. Atb. redaktors EDUARDS TŪBELIS. Žurnāla „Laik-
mets” redakcija un apgāds atrodas Rīgā, Rich. Wagner'a (Dzirnavu) ielā 57. Tālruni: izdevējs 34692, atb. redaktors 34654, redaktors 22588,
redakcija 34696, apgāds 22614. Numurs maksā 30 Rpf. Nākošais numurs iznāks 19. jūnijā.

Radiofona PROGRAMMA

14. VI — 20. VI GALVENAIS RAIDĪTĀJS RĪGA, RAIDĪTĀJI MADONA, KULDĪGA UN LIEPĀJA

SVĒTDIEN, 14. JŪNIJĀ	PIRMDIEN, 15. JŪNIJĀ	OTRDIEN, 16. JŪNIJĀ	TREŠDIEN, 17. JŪNIJĀ
5.00 Raidījums vācu kaņavīriem.	8.00 Latviešu tautas dziesmas un dejas. (Vīru dubultkvartets Tēviņa un skaņu plates.)	11.30 Bērniem I.	11.30 Darbam un mājai.
6.15 Hamburgas ostas koncerts.	8.30 Mūzika.	12.00 Mūzika bērniem.	14.15 Kad jaunās melodijas ar anekdotiem kopā vijas...
6.30 Mūzika (skaņu plates).	11.30 Darbam un mājai.	Vera Fricoviča un skaņu uzņēmumi.	15.30 Mūzika. (Skaņu plates.)
6.45 Ziņas latviešu valodā.	14.15 Solistu koncerts.	14.15 Latviešu mūzika un literār.	16.00 Pēcpusdienas mūzika I.
7.00 Ziņas vācu valodā.	V. Vilks-Večeroka, Jānis Kalējs un Viesturs Bišers (klavieres).	M. Vintere, T. Vējš (vijole) un Jānis Osis (deklamācijas. (Elzas Stērstes dzejoļi no cikla Dzintara ceļš un Jāņa Medeņa dzejoļi no cikla Teiksmu raksti un mūzika).	Pūtēju orķestris Olgerta Kreišmaņa vadībā un skaņu uzņēmumi.
7.10 Hamburgas ostas koncerts.	15.30 Mūzika (skaņu plates).	Mūzika. (Skaņu plates.)	17.15 Pēcpusdienas mūzika II.
8.00 Jaunu nedēļu kad sāk, lai tēv allaž priecīgs prāts.	16.00 Pēcpusdienas mūzika I.	Rita Eriņa (soprāns), Robert's Ducksch's (akordeons), kāds kaņavīru salona septets.	Salona ansamblis Ed. Eiches vadībā, Radiofona deju kapella A. Kornēliusa vadībā un skaņu plates.
8.45 Vingrošana bērniem.	17.15 Pēcpusdienas mūzika II.	17.15 Pēcpusdienas mūzika II.	18.00 Aktuālitātes.
9.00 Vācu meistari mūzikā un literatūrā.	18.00 Aktuālitātes.	17.15 Pēcpusdienas mūzika II.	18.30 Jautra kaņavīru stunda.
10.00 Ziņas vācu valodā.	18.30 Jautra kaņavīru stunda.	18.00 Aktuālitātes.	19.00 Priekšlasījumu cikls: Mūsu kaņa flote.
10.10 Dievkalpojums.	19.00 Priekšlasījumu cikls: Mūsu kaņaspēks.	18.30 Jautra kaņavīru stunda.	19.15 Latviešu brīvprātīgo kaņavīru pusstunda.
Pārraidījums no Vecās Ģertrūdes baznīcas.	19.15 Solistu koncerts.	19.15 Ziņas no kaņalaika.	20.15 Koncerts brīvā dabā. (Pārraidījums no Lielā Vērmānes dārza.) Latvijas komandanta pūtēju orķestris.
11.10 Koņa dziesmas.	L. Dobrovoļska, Emīls Mauriņš un Verners Kochs (oboja).	19.30 Mūzika. (Skaņu plates.)	21.15 Vai tu zini?
Dziesmuvara Ād. Ābeles vadībā.	20.15 Rīga. Skaņu dzirnavas I.	19.45 Preses un Radiofona politiskais apskats.	Galvenā Rīgas raidītāja ceturtnā jaunā miklu risināšana.
11.30 Koncerts brīvā dabā. (Pārraidījums no Lielā Vērmānes dārza.) Latvijas kārtības dienesta pūtēju orķestris P. Bandera vad.	20.15 Madona, Kuldīga, Liepāja: Par velti milēts.	20.15 Pārraidījums no Majoriem.	22.20 Koncerts.
12.15 Ziņas latviešu valodā.	Ludvīga Šanteklera jautra raidāmspēle.	Kāds Valsts darba dienesta orķestris.	(Skaņu plates un magnētofona uzņēmumi.)
12.30 Ziņas vācu valodā.	21.15 Skaņu dzirnavas II.	21.15 Pārraidījums no Majoriem.	23.00 Mūzika laika kavēklim.
Pēc tam: Vācu tautas koncerts.	22.29 Kamermūzika.	Kāds kaņavīru atpūtas nama kamerorķestris.	Radiofona deju kapella A. Kornēliusa vadībā un skaņu plates.
14.00 Ziņas vācu valodā.	Fr. Schubert'a Foreļu kvintets A-dūrā Op. 114. Atskaņo Leipcigas stīgu kvartets. (Skaņu uzņēmumi.)	22.20 Mūzika laika kavēklim.	
14.15 Nedēļas politiskā raidāmāina.	Mūzika laika kavēklim.	Paula Brīvkalne (soprāns), Roberts Vizbulis (humoristiskas dziesmas) u. c.	
14.30 Bērniem.	23.00 Mūzika laika kavēklim.		
Helma's Claus'as raidāmluga pēc Grimm'u pasakas.			
15.00 Latviešu mūzika un literār.			
(Dzimtenes sveiciens aizvestajiem.) A. Pulciņa-Karpa, E. Krūmiņš, prof. Arvēds Norītis un Vignera vīru koris Leonīda Vignera vadībā.			
16.00 Kas katram tik.			
(Jautras svētdienas raidījums.)			
16.45 Ziņas latviešu valodā.			
17.00 Ziņas vācu valodā.			
Pēc tam: Kas katram tik.			
18.00 Preses apskats.			
18.20 Latviešu brīvprātīgo kaņavīru pusstunda.			
19.06 Ziņas no kaņalaika.			
19.15 Mūzika (skaņu plates).			
20.00 Ziņas vācu valodā.			
20.15 Sniedz, mīļā, savu roku.			
21.00 Ziņas latviešu valodā.			
21.15 Deja operā.			
22.00 Ziņas vācu valodā.			
22.20 Deju mūzika.			
24.00 Ziņas vācu valodā.			
0.15 Noslēgums.			

KATRU DARBDIENU

5.00	Raidījums vācu kaņavīriem.
6.15	Rīta vingrošana.
6.30	Mūzika.
6.45	Ziņas latviešu valodā.
7.00	Ziņas vācu valodā. Pēc tam rīta koncerts.
8.06	Rīta mūzika.
9.00	Ziņas vācu valodā.
9.10	Raidījumu pārtraukums.
11.30	Ziņas latviešu valodā.
12.15	Ziņas vācu valodā.
12.30	Pusdienas mūzika.
12.45	Ziņas vācu valodā.
14.00	Virspavēlniecības ziņojuma lēns atkārtojums un isas ziņas kara spēkam pierakstīšanai.
15.00	Ziņas latviešu valodā.
16.45	Ziņas vācu valodā.
17.00	Ziņas vācu valodā.
20.00	Ziņas vācu valodā.
21.00	Ziņas latviešu valodā.
22.00	Ziņas vācu valodā. Pēc tam sporta ziņas.
24.00	Ziņas vācu valodā.
0.15	Noslēgums.

CETURTDIEN, 18. JŪNIJĀ

11.30	Darbam un mājai.
14.15	Latviešu mūzika un literār.
Zelma Saliņa (stāsti), Eduards Eiche (vijole) un Radiofona koris Teodora Kalniņa vadībā (vaska uzņēmumi). Stiprās saites.	
15.30	Mūzika. (Skaņu plates.)
16.00	Pēcpusdienas mūzika I.
17.15	Pūtēju orķestra koncerts.
Latvijas komandanta pūtēju orķestris.	
18.00	Opījs.
R. Brunngraber'a raidāmluga.	
19.00	Mūzika (skaņu plates).
19.15	Ziņas no kaņalaika.
19.30	Mūzika skaņu platēs.
19.45	Preses un Radiofona politiskais apskats.
20.15	Ko kaņavīri labprāt klausās.
22.20	Kamermūzika.
1) Rob. Schumann'a: No teiku gleznām, klavierēm un brāčai.	
Atskaņo: Georg's Schmidt's (brāča) un Hubert's Giesen's (klavieres).	
2) Joch. Brahms'a: Trio klav., vijolei un čellam. Op. 87.	
Atskaņo: A. Pelliccio (vijole), M. Amfiteatrof's (čello) un O. P. Santolikvido (klavieres).	
23.00	Mūzika laika kavēklim.

PIEKTDIEN, 19. JŪNIJĀ

8.00	Latviešu tautas dziesmas un dejas.
Vīru dubultkvartets Dzintar-zeme un skaņu plates.	
8.30	Mūzika. (Skaņu plates.)
11.30	Darbam un mājai.
14.15	Bērniem.
(Latviešu un lietuviešu tautas pasakas bērniem).	
Lasa Anta Klints.	
14.35	Mūzika bērniem.
15.30	Mūzika (skaņu plates).
16.00	Pēcpusdienas mūzika I.
Pūtēju kvartets A. Krisberga vadībā, salona kvintets E. Freimaņa vadībā un skaņu plates.	
17.15	Pēcpusdienas mūzika II.
Operu un operesu mūzika	
18.00	Aktuālitātes.
18.30	Jautra kaņavīru stunda.
19.00	Priekšlasījumu cikls: Mūsu aviācija.
19.15	Solistu koncerts.
M. Vintere un H. Strauss.	
19.45	Raksti no laikrakstiem.
20.15	Tautisks vakara koncerts.
A. Liberte-Rebāne, Arturs Priednieks - Kavara, Fortissimo koris J. Dreimaņa vadībā, salona orķestris O. Zeh'a vadībā, mandolīnu orķestris K. Viksnes vadībā un Latvijas kārtības dienesta pūtēju orķestris.	
21.15	Tautisks vakara koncerts II.
22.20	Deju mūzika.
23.00	Vieglā mūzika

SESTDIEN, 20. JŪNIJĀ

11.30	Darbam un mājai.
Priekšlasījums, mūzika, sarunas.	
14.15	Nesaprastais talants.
Tonijas Kalves raidāmluga.	
14.45	Mūzika skaņu platēs.
15.30	Mūzika skaņu platēs.
16.00	Koncerts brīvā dabā.
(Pārraidījums no Lielā Vērmānes dārza.) Kāds kaņavīru pūtēju orķestris.	
17.15	Raiķa vija...
(Magnētofona uzņēmumi).	
18.00	Aktuālitātes.
18.30	Jautra kaņavīru stunda.
19.15	Ziņas no kaņalaika.
19.30	Mūzika (skaņu plates).
19.45	Preses un Radiofona politiskais apskats.
20.15	Šovakar atkal dziesmas un dejas.
Marija Žeimīte (dziesmas), Georgs Titovs (tenors), Marta Alberinga (kastanetes), Alfred's Müller's (saksafons), Karl's Eckert's ar saviem ritmiķiem un Radiofona deju kapella A. Kornēliusa vadībā.	
22.20	Tautiska mūzika laika kavēklim.
Rudy's Deutschmann's ar Karl'a Hohäusel'a Schrammel'a kvartetu; Anatols Evalks (akordeons), salona orķestris Otto Zeh'a vadībā un skaņu plates.	

15.6.42